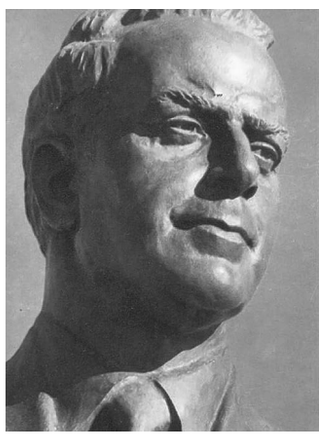
YENİ AZƏRBAYCAN

12 noyabr 2026-cı il, cümə axşamı
№ 206 (7273)
Qiyməti 60 qəpik

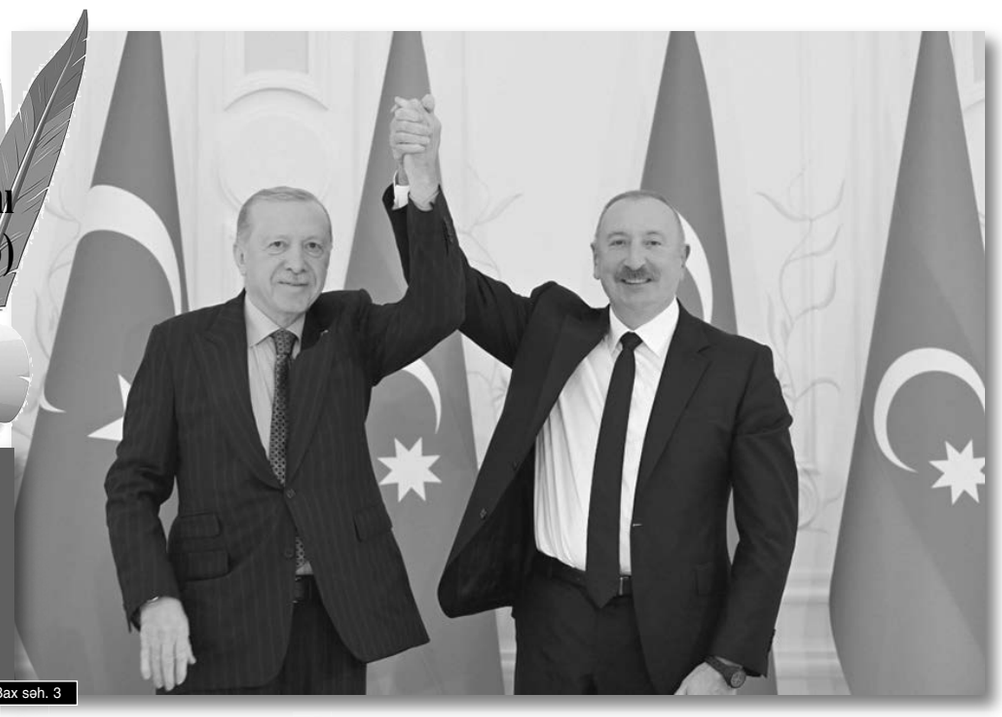
Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

Şuşa bizim and yerimizdir!!!

Bax səh. 3

Prezident və Birinci xanım Liderlər Sammitində...

Bax səh. 2

Xankəndidə qoyulan nida!

Bax səh. 4

Böyük Qayıdışın böyük uğurları

Azərbaycan öz torpaqlarını azad etməklə tarixi inkişafının irimiqyaslı bərpa-quruculuq layihələri ilə səciyyələnən, dayanıqlı sülhə, tərəqqiyə əsaslanan və bir çox ölkələr üçün nümunə olan yeni mərhələsinə qədəm qoyub. Vətən müharibəsindən ötən müddət ərzində işğaldan azad olunmuş ərazilərin minalardan və partlamamış hərbi sursatdan təmizlənməsi, müasir yaşayış, istehsal və xidmət infrastrukturunun qurulması, iqtisadi fəaliyyətin, o cümlədən nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin bərpası, xüsusilə Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində mühüm işlər görülüb. Azad ərazilərin bərpası və iqtisadi fəaliyyətə reinteqrasiyası, əhalinin öz yurdlarına təhlükəsiz şəkildə qayıtması, habelə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda dayanıqlı məskunlaşmanın və məşğulluğun təmin olunması istiqamətində görülən işlər Böyük Qayıdış prosesini ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında qazanılan nailiyyətlərin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevirib.

Dövlət başçısının müvafiq fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın icrası çərçivəsində 2020-ci ildən bəri 2026-cı il də daxil olmaqla işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası üçün dövlət büdcəsindən 28 milyard manat vəsait ayrılıb.

Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda aparılan minatəmizləmə fəaliyyəti nəticəsində 300 min hektardan çox ərazi mina və partlamamış hərbi sursatdan təmizlənib, 3 beynəlxalq hava limanı istifadəyə verilib, 3500 kilometrdən çox avtomobil yolları üzrə 60 layihədən 20-si icra edilib. Ağdam Dəmir Yolu və Avtovağzal Kompleksinin açılışı baş tutub. Bölgədə 42 su elektrik stansiyası, 4 su anbarı, 15 elektrik yarımstansiyası istismara verilib, 6 magistral qaz xətti, 1000 kilometrdən artıq yüksək gərginlikli elektrik verilişi xətləri çəkilib...

Bax səh. 5

Müstəqillik tariximizin mükəmməl sənədi...

Bax səh. 5

Ermənistanın kapitulyasiya aktı...

Bax səh. 4

Təmiz enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq

Bax səh. 6

Çinin enerji nəhəngi ilə əməkdaşlıq

Bax səh. 6

Milli birliyin, dövlətçilik iradəsinin və güclü gələcəyin təməli...

Hər bir dövlətin uzunmüddətli inkişafını, siyasi dayanıqlığını və tarixi perspektivlərini müəyyən edən başlıca amillərdən biri onun milli ideoloji dayaqlarının möhkəm olmasıdır. Tarixin müxtəlif mərhələlərində xalqları sınaqlardan çıxaran, mürəkkəb geosiyasi şəraitdə özünəməxsusluğunu qoruyub saxlamasına imkan yaradan məhz ortaq milli düşüncə, mənəvi bağlılıq və dövlətçilik şüurudur. Azərbaycan üçün bu baxımdan Azərbaycançılıq ideologiyası müstəsna əhəmiyyət daşıyır. Çünki ölkəmizin coğrafi mövqeyi, çoxəsrlik dövlətçilik tarixi, etnik və dini müxtəlifliyi cəmiyyətin vahid məqsədlər ətrafında birləşməsini zəruri edən mühüm reallıqlardır.

Azərbaycançılıq yalnız milli kimliyin ifadəsi deyil, həm də dövlətə, Vətənə, tarixə və gələcəyə münasibəti müəyyənləşdirən bütöv dünyagörüşüdür. Bu ideologiya fərqli etnik mənsubiyyətə və dini etiqada malik insanların eyni dövlətin vətəndaşı olmaqdan doğan məsuliyyətini, hüquq və vəzifələrini ümumi milli maraqlar çərçivəsində bir araya gətirir. Beləliklə, cəmiyyətdə fərqliliklər qarşıdurma mənbəyinə deyil, milli zənginliyin və ictimai həmrəyliyin tərkib hissəsinə çevrilir.

Müasir dövrdə dünyada etnik, dini və siyasi ziddiyyətlərin dərinləşdiyi, müxtəlif regionlarda milli parçalanma meyillərinin gücləndiyi bir şəraitdə Azərbaycanın qoruyub saxladığı ictimai sabitlik təsadüfi deyil. Bu, illər ərzində formalaşdırılmış dövlətçilik ənənələrinin, milli-mənəvi dəyərlərə bağlılığın və Azərbaycançılıq məfkurəsinin cəmiyyət həyatında qazandığı mövqenin nəticəsidir. Məhz bu ideoloji bütövlük Azərbaycanın həm daxili inkişafının, həm də beynəlxalq müstəvidə müstəqil siyasət yürütmək imkanlarının...

Bax səh. 2

Əbu-Dabi görüşü sülhə yol açacaqmı?

Bax səh. 7

Şençjen APEC sammiti: dünya iqtisadiyyatının yeni istiqamətləri və Azərbaycan

Bax səh. 7

Prezident və Birinci xanım Liderlər Sammitində...

Noyabrın 11-də Türkiyənin Antalya şəhərində BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 31-ci sessiyasının (COP31) Liderlər Sammiti keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva tədbirdə iştirak ediblər.

Dövlətimizin başçısı Sammitdə iştirak etmək üçün Antalyadakı Ekspo Mərkəzinə gəlib.

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş Prezident İlham Əliyevi, Sammitdə iştirak edən digər dövlət və hökumət başçılarını, nümayəndə heyətlərinin rəhbərlərini qarşılayıblar.

Sammit bədii hissə

ilə başlayıb.

Sonra Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Baş katibi Antoni Quterreş, Avstraliya İttifaqının Baş naziri Entoni Albaniz, Efiopiya Federativ Demokratik Respublikasının Baş naziri Abiy Əhməd Əli, Braziliya Federativ Respublikasının Prezidenti Luiz İnasio Lula da Silva və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan çıxış ediblər.

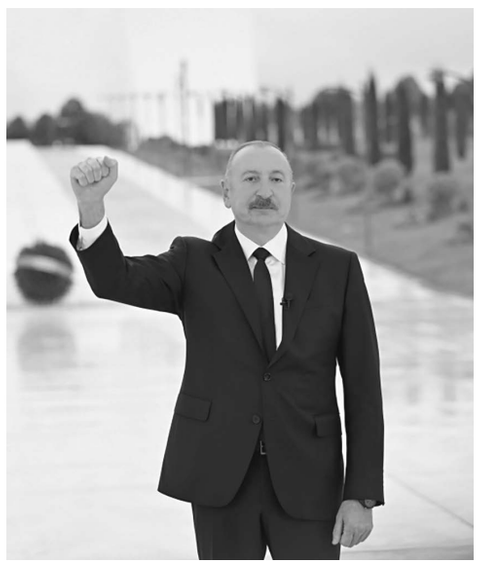
Türkiyə Prezidenti çıxışında əvvəlki COP sədrliklərinin təcrübələrini bölüşdüklərinə görə Azərbaycana və Braziliyaya təşəkkürünü bildirib.

***

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Respublikasına səfəri noyabrın 11-də başa çatıb.

Milli birliyin, dövlətçilik iradəsinin və güclü gələcəyin təməli...

Prezident İlham Əliyev: Azərbaycançılıq məfkurəsi bizim bütün uğurlarımızın təməlində dayanan fəlsəfədir

Hər bir dövlətin uzunmüddətli inkişafını, siyasi dayanıqlığını və tarixi perspektivlərini müəyyən edən başlıca amillərdən biri onun milli ideoloji dayaqlarının möhkəm olmasıdır. Tarixin müxtəlif mərhələlərində xalqları sınaqlardan çıxaran, mürəkkəb geosiyasi şəraitdə özünəməxsusluğunu qoruyub saxlamasına imkan yaradan məhz ortaq milli düşüncə, mənəvi bağlılıq və dövlətçilik şüurudur. Azərbaycan üçün bu baxımdan Azərbaycançılıq ideologiyası müstəsna əhəmiyyət daşıyır. Çünki ölkəmizin coğrafi mövqeyi, çoxəsrlik dövlətçilik tarixi, etnik və dini müxtəlifliyi cəmiyyətin vahid məqsədlər ətrafında birləşməsini zəruri edən mühüm reallıqlardır.

Azərbaycançılıq yalnız milli kimliyin ifadəsi deyil, həm də dövlətə, Vətənə, tarixə və gələcəyə münasibəti müəyyənləşdirən bütöv dünyagörüşüdür. Bu ideologiya fərqli etnik mənsubiyyətə və dini etiqada malik insanların eyni dövlətin vətəndaşı olmaqdan doğan məsuliyyətini, hüquq və vəzifələrini ümumi milli maraqlar çərçivəsində bir araya gətirir. Beləliklə, cəmiyyətdə fərqliliklər qarşıdurma mənbəyinə deyil, milli zənginliyin və ictimai həmrəyliyin tərkib hissəsinə çevrilir.

Müasir dövrdə dünyada etnik, dini və siyasi ziddiyyətlərin dərinləşdiyi, müxtəlif regionlarda milli parçalanma meyillərinin gücləndiyi bir şəraitdə Azərbaycanın qoruyub saxladığı ictimai sabitlik təsadüfi deyil. Bu, illər ərzində formalaşdırılmış dövlətçilik ənənələrinin, milli-mənəvi dəyərlərə bağlılığın və Azərbaycançılıq məfkurəsinin cəmiyyət həyatında qazandığı mövqenin nəticəsidir. Məhz bu ideoloji bütövlük Azərbaycanın həm daxili inkişafının, həm də beynəlxalq müstəvidə müstəqil siyasət yürütmək imkanlarının mühüm təminatlarından birinə çevrilib.

Azərbaycançılıq - cəmiyyətin birliyini təmin edən ortaq ideoloji platforma

Azərbaycanın dövlətçilik modelini səciyyələndirən mühüm xüsusiyyətlərdən biri milli-mənəvi irslə müasir inkişaf prinsiplərinin üzvi şəkildə uzlaşdırılmasıdır. Ölkəmiz əsrlər boyu müxtəlif mədəniyyətlərin, dinlərin və etnik ənənələrin qarşılıqlı münasibətdə olduğu coğrafiyada formalaşıb. Bu tarixi təcrübə Azərbaycan cəmiyyətində dözümlülük, qarşılıqlı hörmət və birgəyaşayış mədəniyyətinin möhkəm köklər salmasına şərait yaradıb. Bu gün həmin ənənələr sadəcə tarixi irs kimi qorunmur, həm də dövlət siyasətinin və ictimai münasibətlərin mühüm istiqamətlərindən biri kimi inkişaf etdirilir.

Azərbaycançılığın əsas üstünlüyü ondan ibarətdir ki, o, insanları etnik mənsubiyyətinə, dini baxışlarına və mədəni fərqlərinə görə ayırmır. Əksinə, bütün bu müxtəlifliyi vahid dövlətçilik mənafeyi ətrafında birləşdirir. Azərbaycan vətəndaşı olmaq, ölkənin taleyinə ortaq məsuliyyət daşımaq, onun suverenliyini və ərazi bütövlüyünü müdafiə etmək ümumi milli kimliyin əsas məzmununu təşkil edir. Bu yanaşma cəmiyyətdə mənəvi yaxınlığı gücləndirməklə yanaşı, milli həmrəyliyin sosial dayaqlarını da genişləndirir.

Prezident İlham Əliyev 8 Noyabr - Zəfər Günü münasibətilə Xankəndi şəhərindən Azərbaycan xalqını təbrikində bildirib ki, bizi irəliyə aparan bizim milli-mənəvi dəyərlərimizdir. Azərbaycan dövləti bu təməl üzərində qurulub. Milli-mənəvi dəyərlərimiz, Azərbaycan dəyərləri bizim üçün hər şeydən üstündür: "Əsrlər boyu biz bu dəyərləri qəlbimizdə yaşatmışıq, qorumuşuq və gələcək nəsillərə əmanət kimi verəcəyik. Azərbaycançılıq məfkurəsi bizim bütün uğurlarımızın təməlində dayanan fəlsəfədir. Azərbaycançılıq bütün vətəndaşlarımızı birləşdirən fəlsəfədir. Azərbaycançılıq bizi irəliyə aparan məfkurədir. Azərbaycanda bütün etnik qruplar, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır və bizi birləşdirən vətəndaşlıq, həmrəylik və azərbaycançılıq məfkurəsidir. Bu, bizim milli ideyamızdır. Bir daha demək istəyirəm ki, bu, gələcəyə aparan yoldur. Bu gün Azərbaycanda hökm sürən ictimai-siyasi sabitlik, xoş ovqat, quruculuq meyilləri və cəmiyyətimizin vahid amal uğrunda birləşməsi, hesab edirəm ki, bugünkü dünyada az-az rast gəlinən mənzərədir".

Beləliklə, Azərbaycançılıq müxtəlifliyin vahidliyə qarşı qoyulmadığı, hər bir vətəndaşın özünü ümumi dövlətçilik ailəsinin bərabərhüquqlu üzvü hesab etdiyi ictimai münasibətlər sistemidir. Bu sistemin möhkəmliyi Azərbaycanın daxili sabitliyinin və milli birliyinin ən mühüm təminatlarından biridir.

Heydər Əliyev ideyaları - Azərbaycançılığın tarixi missiyası

Azərbaycançılıq ideologiyasının müasir dövlətçilik konsepsiyası kimi formalaşması və sistemli şəkildə inkişaf etdirilməsi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Müstəqilliyin ilk illərində ölkənin üzləşdiyi siyasi böhran, hakimiyyət uğrunda mübarizə, iqtisadi tənəzzül və Ermənistanın hərbi təcavüzü dövlətçiliyimizi ciddi təhlükə qarşısında qoymuşdu. Belə mürəkkəb şəraitdə cəmiyyətin vahid məqsəd ətrafında toparlanması, dövlətin gələcəyinə inamın bərpası və milli maraqların ümumi siyasi xəttə çevrilməsi həyati zərurət idi. Heydər Əliyevin tarixi xidmətlərindən biri məhz bu zərurəti düzgün qiymətləndirərək Azərbaycançılığı dövlətin ideoloji dayağı səviyyəsinə yüksəltməsi oldu.

Ulu Öndər milli birliyi yalnız siyasi çağırışlarla deyil, konkret dövlətçilik mexanizmləri, hüquqi islahatlar və cəmiyyətin bütün təbəqələrini əhatə edən inkişaf strategiyası ilə möhkəmləndirdi. 1995-ci ildə qəbul edilən Konstitusiya müstəqil dövlətin hüquqi əsaslarını müəyyənləşdirməklə yanaşı, vətəndaşların bərabərliyi, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və demokratik inkişaf üçün fundamental çərçivə yaratdı. Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinin dövlət siyasətinin mühüm istiqamətinə çevrilməsi, 31 Dekabrın Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü kimi qeyd olunması da bu ideoloji xəttin əhatə dairəsini genişləndirdi.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi siyasi kursun tarixi əhəmiyyəti ondadır ki, Azərbaycançılıq keçid dövrünün böhranlarına cavab verən ideya olmaqla kifayətlənmədi, gələcək nəsillərin dövlətçilik düşüncəsini formalaşdıran davamlı konsepsiyaya çevrildi. Bu ideoloji irs sonrakı mərhələdə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə yeni tarixi şəraitin tələblərinə uyğun zənginləşdirildi. Xüsusilə 44 günlük Vətən müharibəsində xalqın, dövlətin və ordunun nümayiş etdirdiyi sarsılmaz həmrəylik Azərbaycançılığın real milli gücə çevrildiyini təsdiqlədi.

Bu gün Azərbaycançılıq həm tarixi yaddaşın qorunması, həm də strateji hədəflərin müəyyənləşdirilməsi baxımından dövlətin ideoloji istiqamətini müəyyən edən əsas amillərdəndir. Onun missiyası nəsillər arasında mənəvi varisliyi təmin etmək, milli maraqları qorumaq və Azərbaycanı gələcək çağırışlara daha hazırlıqlı etməkdir.

Müstəqilliyin gücü və gələcəyin təhlükəsizliyi - Azərbaycanın strateji hədəfləri

Azərbaycanın müasir inkişaf mərhələsində qazandığı ən mühüm nailiyyətlərdən biri müstəqilliyin, dövlətçiliyin, suverenliyin gücə çevrilməsidir. Bu gün ölkəmiz öz daxili və xarici siyasət prioritetlərini müstəqil müəyyənləşdirən, iqtisadi imkanlarına, hərbi potensialına və diplomatik nüfuzuna əsaslanaraq beynəlxalq münasibətlər sistemində mövqeyini möhkəmləndirən dövlətdir. Ən başlıcası, Azərbaycan milli maraqlarını fərqli siyasi iradələrə uyğunlaşdırmadan müdafiə edir. Bu, uzun illər ərzində həyata keçirilmiş məqsədyönlü siyasətin və dövlət quruculuğunun nəticəsidir. Ölkənin iqtisadi müstəqilliyinin təminatı, enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması, nəqliyyat-logistika imkanlarının genişləndirilməsi və müdafiə sənayesinin inkişafı milli gücün müxtəlif istiqamətlər üzrə artırılmasına xidmət edir. 2020-ci ildə Vətən müharibəsində əldə edilən tarixi Zəfər, 2023-cü ildə suverenliyin ölkənin bütün ərazisində tam bərpa olunması isə Azərbaycanın hərbi-siyasi iradəsinin və dövlətçilik qətiyyətinin miqyasını nümayiş etdirdi. Bununla da ölkəmiz öz təhlükəsizliyini təmin etmək və ərazi bütövlüyünü qorumaq məsələsində prinsipial mövqeyini bütün dünyaya göstərdi.

Lakin güclü dövlət olmaq yalnız əldə edilmiş nailiyyətlərlə kifayətlənmək demək deyil. Müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində güc balansı daim dəyişir, yeni təhdidlər və rəqabət istiqamətləri meydana çıxır. Buna görə də Azərbaycanın qarşısında duran əsas hədəf mövcud potensialı daha da artırmaq, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsini sürətləndirmək, texnoloji inkişafı təmin etmək, ordunun müdafiə qabiliyyətini daha da yüksəltmək və insan kapitalına yatırımları genişləndirməkdir. Məqsəd elə bir dövlət modeli formalaşdırmaqdır ki, Azərbaycanın suverenliyinə, təhlükəsizliyinə və milli maraqlarına qarşı yönələn istənilən təzyiq əvvəlcədən ciddi çəkindirici amillə üzləşsin. Prezident İlham Əliyev xalqımıza təbrikində hər birimizin bu sözləri özümüzə dediyimizə əminliyini ifadə edib: "Əminəm, hər birimiz özümüzə deyirik: Biz elə güclü olmalıyıq ki, bundan sonra Azərbaycana zərər vermək heç kimin ağlına belə gəlməsin! Əminəm ki, belə də olacaq. Bu gün Azərbaycan güclü dövlətdir, həm siyasi, həm iqtisadi, həm hərbi nöqteyi-nəzərindən heç kimdən asılı olmayan dövlətdir, müstəqil siyasət aparan dövlətdir və ləyaqətli dövlətdir".

Bəli, bu strateji yanaşmanın ideoloji dayağı da məhz Azərbaycançılıqdır. Çünki güclü ordu, dayanıqlı iqtisadiyyat və müstəqil diplomatiya ilə yanaşı, milli birlik və cəmiyyətin dövlət ətrafında həmrəyliyi təhlükəsizliyin ayrılmaz şərtidir. Azərbaycanın gələcək uğurları bu amillərin vəhdətinə, milli iradənin davamlılığına və müstəqilliyin qorunmasına yönəlmiş ümumi məsuliyyətə hədəflənib...

Pərviz SADAYOĞLU

Şuşa bizim and yerimizdir!!!

Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı: Zəfərlə möhkəmlənən, gələcəyə uzanan əbədi birlik

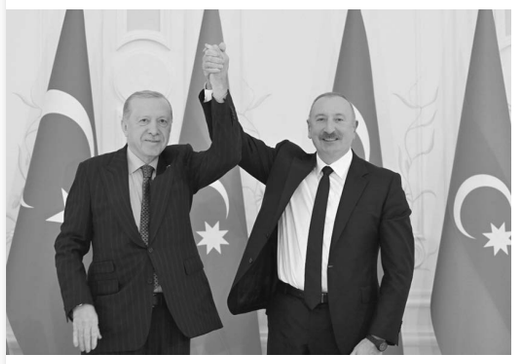
Azərbaycan və Türkiyə arasındakı münasibətlər dünya dövlətləri arasında mövcud olan ən möhkəm dostluq və qardaşlıq nümunələrindən biridir. Bu münasibətlərin sarsılmaz təməlləri ortaq tarixə, milli-mənəvi dəyərlərə, dilə, dinə və əsrlər boyu formalaşmış qarşılıqlı etimada söykənir. İki ölkəni birləşdirən bağlar təkcə siyasi maraqlarla məhdudlaşmır, eyni zamanda xalqlarımızın ortaq taleyindən, sevinc və kədərlərinin bir olmasından qaynaqlanır. Məhz bu səbəbdəndir ki, Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri zamanın sınaqlarından uğurla çıxaraq strateji müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəlib.

Ermənistanın 30 ildən artıq davam edən işğal siyasəti dövründə Türkiyənin Azərbaycana münasibətdə nümayiş etdirdiyi prinsipial dəstək bu qardaşlığın ən parlaq təzahürlərindən biri oldu. 2020-ci ildə başlanan 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı isə qardaş ölkənin siyasi və mənəvi dəstəyi Azərbaycanın haqq mübarizəsinə əlavə güc verdi. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan başda olmaqla, Türkiyənin dövlət rəhbərliyi və xalqı bütün dünyaya Azərbaycanın tək olmadığını nümayiş etdirdi.

Azərbaycan Ordusunun tarixi Zəfəri ilə torpaqlarımızın işğaldan azad olunması iki qardaş ölkənin münasibətlərində də yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu. Bu, yalnız Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası deyil, həm də ortaq iradənin, siyasi həmrəyliyin və sarsılmaz qardaşlığın təntənəsi idi. Bu gün Azərbaycan və Türkiyə eyni strateji baxışdan çıxış edir, regional və beynəlxalq məsələlərdə bir-birinin yanında dayanır. Çünki bizim birliyimiz konyunktur maraqlara deyil, tarixi yaddaşa və milli iradəyə əsaslanır. Bu dostluq və qardaşlıq dünən olduğu kimi, bu gün də güclüdür və gələcək nəsillərə ötürüləcək əbədi dəyərdir.

Şuşa Zəfəri - Azərbaycanın milli qürurunun və tarixi ədalətin təntənəsi

Azərbaycanın Vətən müharibəsində qazandığı tarixi Qələbənin ən möhtəşəm səhifələrindən biri Şuşa şəhəri deyil, Azərbaycanın milli-mədəni yaddaşının, dövlətçilik tarixinin və mənəvi bütövlüyünün rəmzi, and yerimizdir.

Şuşanın 28 il ərzində işğal altında saxlanılması onun milli simasını və ruhunu dəyişə bilmədi. Erməni vandalizmi şəhərin tarixi abidələrinə, mədəni irsinə, dini və memarlıq nümunələrinə ciddi ziyan vursa da, Şuşanın Azərbaycan kimliyini silə bilmədi. Bu şəhər bütün işğal dövründə xalqımızın qəlbində azadlıq arzusu, milli iradə və qayıdış ümidi kimi yaşadı. Şuşanın azadlığı Qarabağın azadlığının, Azərbaycanın tarixi ədaləti bərpa etmək əzminin simvoluna çevrildi. 44 günlük müharibədə Azərbaycan Ordusu 300-dən artıq yaşayış məntəqəsini döyüş meydanında azad etdi. Bu Qələbə minlərlə şəhidimizin qanı, qazilərimizin qəhrəmanlığı bahasına əldə olundu. Şuşanın azadlığı isə həmin mübarizənin zirvəsi, Zəfərimizin mənəvi və siyasi baxımdan bütövləşməsi idi.

Noyabrın 8-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Şuşada baş tutan görüşündən sonra Azərbaycan dövlət başçısı mətbuata bəyanatında bildirib ki, düz altı il bundan əvvəl Şuşa şəhəri erməni işğalından azad edilmişdir və ondan bir gün sonra Ermənistan rəsmən təslim olmuşdur. Beləliklə, 30 illik işğal sona çatdı: "Şuşa şəhəri 28 il əsarət altında idi, ancaq öz milli ruhunu itirmədi. Şuşanın azad edilməsi həm böyük rəmzi məna daşıyırdı, həm də İkinci Qarabağ müharibəsinin önəmli hissələrindən biri idi".

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan mətbuata bəyanatında Qarabağ Zəfərinin altıncı ildönümündə bizimlə birlikdə olmaqdan məmnundur: "Bu əlamətdar ildönümünü şairin "Dilimizdə işlənən ən əziz bir söz kimi, Canımızı isidən ocaq kimi, köz kimi, Ən qoxulu güllərlə çiçək açan Şuşamız", - deyə tərif etdiyi tarix, təbiət və mədəniyyət şəhəri gözəl Şuşada olmaqdan xüsusi məmnunluq duyuram. Altı il əvvəl İlham qardaşımın qətiyyətli liderliyi ilə bir olan Azərbaycan xalqı böyük qəhrəmanlıqla Qarabağı işğaldan azad etmişdir. Bu Şanlı Zəfər Azərbaycanın haqlı mübarizəsinin ən gözəl nümunəsi və bütün Türk coğrafiyasının qürur mənbəyi olmaqda davam edir".

Türkiyənin 44 günlük müharibə zamanı nümayiş etdirdiyi qardaşlıq mövqeyi

44 günlük Vətən müharibəsi Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin nə qədər möhkəm və sarsılmaz olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Müharibənin ilk günlərindən etibarən Türkiyə Azərbaycanın yanında olduğunu açıq şəkildə bəyan etdi. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycanın haqq mübarizəsini dəstəklədiyini, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpasının beynəlxalq hüququn tələbi olduğunu ən yüksək səviyyədə ifadə etdi. Türkiyənin bu mövqeyi Azərbaycanın haqlı mübarizəsinə mühüm siyasi və mənəvi dəstək olmaqla yanaşı, beynəlxalq ictimaiyyətə də aydın mesaj verdi.

Həmin ağır günlərdə Türkiyə xalqının Azərbaycanla həmrəyliyi xüsusi diqqət çəkirdi. Qardaş ölkənin müxtəlif şəhərlərində Azərbaycan bayraqlarının dalğalanması, insanların qələbə sevincimizi öz sevincləri kimi bölüşməsi münasibətlərimizin dərinliyini göstərirdi. Türkiyə rəhbərliyinin nümayiş etdirdiyi qətiyyətli mövqe isə Azərbaycanın siyasi iradəsinə əlavə güc verirdi. Bu, sadəcə diplomatik dəstək deyildi. Bu, ortaq tarixə, milli kimliyə və mənəvi bağlılığa əsaslanan qardaşlıq nümayişi idi. 44 günlük müharibə göstərdi ki, Azərbaycan və Türkiyə çətin sınaqlarla üzləşdikdə bir-birinə daha sıx sarılır. Bu birlik xalqlarımızın ortaq gələcəyinin ən etibarlı təminatlarından biridir. Prezident İlham Əliyev mətbuata bəyanatında qeyd edib ki, Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan və qardaş türk xalqı 44 gün ərzində bizim yanımızda idilər: "Müharibənin ilk saatlarında Sizin verdiyiniz bəyanat və mənimlə telefon söhbətiniz bütün dünyaya göstərdi ki, qardaş Türkiyə Azərbaycanın yanındadır. Sizin bəyanatınız bizə əlavə güc verdi, ruh verdi. Tarixi sözləriniz - "Azərbaycan tək deyil, Türkiyə onun yanındadır" heç vaxt unudulmayacaq. Azərbaycan xalqı bunu yaxşı bilir və buna görə şəxsən Sizə və qardaş Türkiyə xalqına minnətdardır. Sizin göstərdiyiniz siyasi və mənəvi dəstək bizim ruhumuzu daha da artırmışdır".

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan mətbuata bəyanatında qeyd edib ki, Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı münasibətlər tarixin müxtəlif sınaqlarından keçərək bugünkü yüksək səviyyəyə çatmışdır: "Bir millət, iki dövlət" şüarı ilə tərif etdiyimiz bu könül birliyi ortaq keçmişimizdən aldığı güclə sabahlarımıza işıq tutan sönməz bir məşəldir. Qardaşlığımız ortaq dilin, tarixin və mədəniyyətin daha çox fövqündədir. Bakının sevincini Ankaranın sevinci, Şuşanın qürurunu bütün millətimizin qüruru bilməyimiz bundan irəli gəlir".

Azərbaycanın sülh gündəliyi və regionda yeni münasibətlər sisteminin formalaşması

Azərbaycan hər zaman beynəlxalq hüquqa, dövlətlərin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət prinsiplərini əsas götürərək sülhpərvər siyasət yürüdüb. Ermənistanın torpaqlarımızı işğal altında saxladığı uzun illər ərzində belə rəsmi Bakı problemin danışıqlar yolu ilə həllinə üstünlük verib. Azərbaycan beynəlxalq vasitəçilik mexanizmlərinə, xüsusilə ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyətinə ümidlə yanaşıb. Lakin Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi, işğal siyasətini davam etdirməsi və danışıqları nəticəsiz qoyması sülh prosesinə ciddi maneələr yaradıb. 2020-ci ildə əldə olunan tarixi Qələbə regionda yeni reallıqlar formalaşdırdı. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü hərbi-siyasi yolla bərpa etməklə münaqişənin mövcud status-kvosunu dəyişdirdi. Bununla belə, ölkəmiz müharibədən sonra da sülh gündəliyini irəli sürdü, Ermənistanla münasibətlərin normallaşdırılması və dövlətlərarası münasibətlərin hüquqi əsaslarının müəyyənləşdirilməsi istiqamətində konkret təşəbbüslərlə çıxış etdi. Bu yanaşma Azərbaycanın qalib dövlət kimi məsuliyyətli və uzaqgörən siyasət yürütdüyünü göstərir. Bu gün Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişinin mətninin paraflanması mühüm siyasi mərhələdir. Bu, uzun illər davam edən qarşıdurmadan sonra münasibətlərin normallaşdırılması üçün real imkanların yarandığını təsdiqləyir. Lakin paraflanma hələ sazişin imzalanması və qüvvəyə minməsi demək deyil. Davamlı sülh üçün Ermənistan üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməli, Konstitusiyasında müvafiq dəyişiklikləri etməlidir. Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, işğal dövründə, təbii ki, müxtəlif vaxtlarda müəyyən ümidlər də var idi - bu məsələ, bu münaqişə sülh yolu ilə öz həllini tapa bilər. Ancaq Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi buna imkan vermədi: "Bu gün vəziyyət tam başqadır. Bu gün artıq Ermənistanla Azərbaycan arasında normallaşma prosesi gedir və ümid edirəm ki, bu proses konkret nəticələrə gətirib çıxaracaq. Bildiyiniz kimi, artıq bir ildən çoxdur ki, Ermənistan və Azərbaycan sülh sazişini paraflayıb, amma hələ son imza atılmayıb. Bunun müəyyən səbəbləri var. Hesab edirəm ki, bu barədə Türkiyə və Azərbaycan ictimaiyyəti yaxşı bilir".

Şuşa Bəyannaməsi: birliyin, birgəliyin simvolu...

Bu qardaşlıq, bu dostluq və birgəlik özünün rəsmi təsdiqini tapdı - Azərbaycanla Türkiyə arasında 2021-ci ilin 15 iyun tarixində imzalanan Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərin toxunulmazlığı, dövlətlərin daxili işlərinə qarışmamaq prinsiplərini rəhbər tutan, milli maraq və mənafelərini müdafiə və təmin etməyə yönəlmiş müstəqil xarici siyasət həyata keçirən hər iki ölkə tərəfindən müttəfiqlik münasibətlərinin qurulmasının siyasi və hüquqi mexanizmlərini müəyyənləşdirmək baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etdi. Sənəddə Vətən müharibəsində Azərbaycanın şanlı qələbəsi sayəsində regionda yaranan yeni reallıqlar nəzərə alındı. Bəyannamədə müharibədən sonrakı mərhələdə Qafqaz regionunda sabitliyin, təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi, bütün iqtisadi-nəqliyyat əlaqələrinin bərpası, eləcə də region dövlətləri arasında münasibətlərin normallaşdırılması və uzunmüddətli sülhün təmin edilməsi istiqamətində birgə səylərin artırılmasının zəruriliyi vurğulandı. Qardaşlığın və birliyin rəsmi təsdiqi olan bu sənəd də mədəniyyət paytaxtımız, qələbəmizin simvolu, Zəfərimizin nüvəsi sayılan Şuşada imzalanmaqla xüsusi anlam qazandı. Prezident İlham Əliyev bildirib ki, 44 günlük Vətən müharibəsi Türkiyə-Azərbaycan birliyini bir daha göstərdi: "Ondan yeddi ay sonra burada, Şuşada tarixi Şuşa Bəyannaməsi imzalandı və bu, bizim əlaqələrimizi rəsmən müttəfiqlik səviyyəsinə qaldırmışdır. Halbuki onsuz da biz hər zaman müttəfiq idik. Türkiyə və Azərbaycan xalqları qardaş xalqlardır və dəfələrlə demişəm ki, dünyada bizim qədər bir-birinə bağlı olan xalqlar da yoxdur, dövlətlər də yoxdur. Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Şuşa Bəyannaməsi, sadəcə olaraq, bu tarixi, mədəni əlaqələri rəsmi çərçivəyə salmışdır".

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan qeyd edib ki, 2021-ci il iyunun 15-də Şuşada imzaladığımız Bəyannamə nəticəsində müttəfiqlik münasibətləri ilə möhkəmləndirdiyimiz bu qardaşlığımızı zəiflətmək istəyənlər dünən olduğu kimi bu gün də, sabah da hədəflərinə əsla çata bilməyəcəklər. Allahın izni ilə birliyimiz daim sarsılmaz olacaqdır.

Bəli, Şuşa Bəyannaməsi Türkiyə ilə Azərbaycanı rəsmən müttəfiq etdi - Şuşada imzalanan bu tarixi əhd Türk dünyasının, Türk ailəsinin uğurlu gələcəyinin təməlidir. Şuşa Bəyannaməsi böyük Türk birliyinin təcəssümüdür. Eyni zamanda, Şuşa Bəyannaməsi iki ölkə arasındakı birliyin daha yüksək səviyyəyə qalxması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edən tarixi sənəddir. Bu sənəd Azərbaycanın müstəqilliyi dövründə iki qardaş ölkə arasında imzalanan, hərbi təhlükəsizlik məsələlərini, onun müxtəlif parametrlərini özündə tam şəkildə göstərməkdədir. Məhz bu baxımdan Şuşa Bəyannaməsini regionda yeni geosiyasi və geoiqtisadi münasibətlərin başlanğıcı belə saymaq mümkündür. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan mətbuata bəyanatında vurğulayıb ki, biz bu missiyanı, eyni zamanda, Türk dünyasında da hakim mövqeyə gətirmək üçün var gücümüzlə çalışırıq. Türk Dövlətləri Təşkilatımızın bu gün çatdığı yüksək səviyyə ortaq iradəmizin və səylərimizin ən bariz nəticəsidir: "Fürsətdən istifadə edərək, sədrliyi dövründə Türk dünyasının birlik və möhkəmliyi üçün göstərdiyi səylərə görə Azərbaycana təşəkkür edirəm. İnşallah, biz də sədrliyimiz dövründə təşkilatın daha güclü, daha institusional quruma çevrilməsi üçün səy göstərəcəyik".

Kənar təsirlərin dəyişə bilmədiyi strateji müttəfiqlik

Azərbaycan və Türkiyə arasındakı münasibətlərin əsas xüsusiyyətlərindən biri bu birliyin istənilən siyasi konyunkturadan və kənar təsirlərdən üstün olmasıdır. İki ölkə arasındakı əlaqələr ayrı-ayrı siyasi hadisələrə, müvəqqəti maraqlara və beynəlxalq təzyiqlərə bağlı deyil. Bu münasibətlərin təməlində ortaq milli maraqlar, qarşılıqlı etimad və xalqlarımızın tarixi qardaşlığı dayanır. Məhz buna görə də heç bir kənar qüvvə Azərbaycan-Türkiyə birliyinə kölgə sala, iki dövlətin strateji maraqlarını bir-birindən ayıra bilməz.

Prezident İlham Əliyev və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasındakı dostluq və qardaşlıq münasibətləri bu birliyin möhkəmlənməsində mühüm rol oynayır. Liderlərin siyasi iradəsi, ardıcıl dialoqu və qarşılıqlı dəstəyi iki dövlət arasında əməkdaşlığın bütün istiqamətlər üzrə inkişafına geniş imkanlar yaradır. Bu münasibətlər təkcə dövlət başçılarının şəxsi dostluğu ilə məhdudlaşmır, həm də xalqlarımızın ortaq iradəsinin siyasi ifadəsidir. Prezident İlham Əliyev bildirib ki, bizim birliyimiz, qardaşlığımız sarsılmazdır. Bunu sarsıtmaq istəyənlər isə öz arzularına heç vaxt çatmayacaqlar: "Onların arzuları onların gözlərində qalacaq. Biz - iki xalq, ilk növbədə, iki lider bu sərvəti qoruyuruq və heç kimə imkan vermərik ki, bizim aramıza girsin, yaxud da öz şəxsi maraqları naminə bizim birliyimizə, qardaşlığımıza, həmrəyliyimizə kölgə salsın. Bir daha demək istəyirəm ki, əziz qardaşım, hörmətli Prezidentin sıx qrafikinə baxmayaraq, bu Zəfər Günündə burada, Qarabağda olması bütün dünyaya bizim birliyimizi bir daha göstərir. Əminəm ki, bu birlik əbədi olacaq. Bilirəm ki, heç kimdə - nə Türkiyədə, nə Azərbaycanda bununla bağlı şübhə yoxdur. Biz keçmişdə də bir yerdə olmuşuq, müharibə dövründə də bir yerdə idik, bu gün də bir yerdəyik və gələcəkdə də bir yerdə olacağıq. Hesab edirəm ki, bu tarixi səfərin əsas nəticəsi məhz budur".

Ortaq strateji hədəflər...

Azərbaycan-Türkiyə əməkdaşlığı bu gün regional və beynəlxalq miqyasda mühüm geosiyasi əhəmiyyət daşıyan istiqamətləri əhatə edir. İki ölkə arasında münasibətlər siyasi və diplomatik müstəvidə olduğu kimi, iqtisadiyyat, enerji, nəqliyyat, təhlükəsizlik və müdafiə sənayesi sahələrində də ardıcıl şəkildə inkişaf edir. Xüsusilə Türkiyənin müdafiə sənayesində qazandığı uğurlar Azərbaycan üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Birgə hərbi təlimlər, müdafiə sahəsində təcrübə mübadiləsi və texnoloji əməkdaşlıq ordularımızın imkanlarının genişlənməsinə xidmət edir.

Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsində müasir hərbi texnologiyalardan səmərəli istifadə etməklə yeni dövrün müharibə modelini nümayiş etdirdi. Türkiyənin müdafiə sənayesində əldə etdiyi nailiyyətlər isə bu sahədə əməkdaşlığın perspektivlərini daha da artırır. Məqsəd yalnız mövcud hərbi imkanları gücləndirmək deyil, eyni zamanda gələcək təhlükəsizlik çağırışlarına birlikdə hazır olmaqdır. Bu baxımdan iki ölkənin müdafiə sənayesi üzrə əməkdaşlığı strateji müttəfiqliyin mühüm istiqamətlərindən biridir.

Gələcək əməkdaşlığımızın ən mühüm layihələrindən biri də Zəngəzur dəhlizidir. Bu nəqliyyat bağlantısının reallaşması Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında birbaşa əlaqənin təmin olunmasına, Türkiyə ilə nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının genişlənməsinə və Orta Dəhlizin əhəmiyyətinin artmasına xidmət edəcək. Beləliklə, Azərbaycan və Türkiyə yalnız ikitərəfli münasibətləri deyil, bütövlükdə Avrasiya məkanında yeni iqtisadi və logistika imkanlarını inkişaf etdirəcəklər.

Azərbaycanın Vətən müharibəsindən sonra Cənubi Qafqazda yaratdığı yeni reallıq regionda münasibətlərin mahiyyətini də dəyişdirir. Rəsmi Bakı qarşıdurma deyil, əməkdaşlıq, iqtisadi inteqrasiya və qarşılıqlı fayda prinsiplərinə əsaslanan yeni münasibətlər sisteminin formalaşmasını istəyir. Türkiyə bu prosesdə Azərbaycanın ən mühüm strateji müttəfiqidir. Qarabağda həyata keçirilən genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işlərinin Türkiyədə sevinclə qarşılanması da ortaq gələcəyə baxışımızın ifadəsidir.

Bu gün iki qardaş ölkə təkcə əldə olunan uğurları bölüşmür, həm də gələcək nəsillər üçün daha güclü, təhlükəsiz və inkişaf etmiş regionun formalaşmasına çalışır. İqtisadi, hərbi və nəqliyyat sahələrində ortaq layihələr bu məqsədin reallaşmasına xidmət edir. Azərbaycan-Türkiyə birliyi isə bütün bu təşəbbüslərin əsas hərəkətverici qüvvəsi olaraq qalır. Prezident İlham Əliyev mətbuata bəyanatında vurğulayıb ki, bu gün Türkiyə dövləti hörmətli Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəhbərliyi ilə böyük gücə çevrilib, dünya miqyasında böyük gücdür: "Nəinki bölgədə gedən proseslərdə, eyni zamanda, dünya əhəmiyyətli məsələlərdə də söz sahibidir. Türkiyənin güclü iqtisadiyyatı, güclü sənaye potensialı, siyasi çəkisi bu gün reallıqdır və bizi çox sevindirir, bizi gücləndirir. Azərbaycan da son illər ərzində böyük inkişaf yolu keçmişdir və bu gün bu yolla inamla irəliləyir. Biz birlikdə daha da güclüyük. Böyük coğrafiyanı əhatə edən ərazidə Türkiyə-Azərbaycan birliyi önəmli bir amildir. Bu, sabitlik, istiqrar, əməkdaşlıq, təhlükəsizlik amilidir".

Dövlət başçımız vurğulayıb ki, ikitərəfli əlaqələr haqqında danışarkən bir çox məsələlər haqqında danışa bilərik: "Bütün bu məsələlər bəllidir, siyasi, iqtisadi əlaqələr, sərmayə qoyuluşu, enerji, nəqliyyat dəhlizləri, Zəngəzur dəhlizi - bütün bunlar bu gün geniş müzakirə olundu. Amma hesab edirəm ki, səfərin əsas nəticəsi məhz dediyim kimidir: "Türkiyə-Azərbaycan birliyi əbədidir və sarsılmazdır"".

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan isə söyləyib ki, Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsi ilə öz torpaqlarını işğaldan azad etməsi Cənubi Qafqazda yeni bir dövrə qapı açıb. Bu gün qarşımızda duran vəzifə döyüş meydanında qazanılan Zəfəri dayanıqlı sülh və sabitliklə taclandırmaqdır: "Biz Azərbaycanın haqlı mübarizəsini sahibləndiyimiz kimi, bölgəmizdə dayanıqlı sülhün bərqərar olması yönündə səmimi səylərini də dəstəkləyirik. Qarabağın yenidən bərpası və bölgənin əvvəlki gözəlliyinə qovuşması üçün Azərbaycanın ortaya qoyduğu fəaliyyəti böyük təqdirlə izləyirik".

Pərviz SADAYOĞLU

Xankəndidə qoyulan nida!

Prezident İlham Əliyev: Qələbəyə aparan əsas yol xalqımızın, əsgər və zabitlərimizin ürəyindən keçirdi

Azərbaycan 44 gün ərzində XXI əsrin müharibəsini aparmaqla böyük Qələbə qazanmağa nail olub. Bununla biz ölkəmizin, xalqımızın qarşısında duran əsas ümummilli ideyanın - ərazi bütövlüyümüzün bərpasına hərbi-siyasi yolla nail olduq.

Əldə olunan Qələbə xalqımızın əbədi qürur mənbəyidir. Prezident İlham Əliyev Zəfər Günü münasibətilə Azərbaycan xalqına müraciətində 44 günlük Vətən müharibəsini bizim şanlı tariximiz kimi səciyyələndirib. "Biz haqlı olaraq bu Zəfərlə fəxr edirik. Bütün Azərbaycan xalqı fəxr edir. Gələcək nəsillər də fəxr edəcəklər. Bu şanlı tarix bizim qəlbimizdə əbədi yaşayacaq", - deyə dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

Tarixi Qələbənin əldə olunmasını şərtləndirən əsas amillər

Biz Vətən müharibəsində Azərbaycan xalqının ləyaqətini, yüksək vətənpərvərliyini və dövlətimizin gücünü nümayiş etdirən tarixi Zəfəri çətin şəraitdə qazanmışıq. Əvvəla, məkrli, son dərəcə hiyləgər düşmən tək deyildi, onun arxasında böyük güclər dayanmışdı. Həmin güclər ikili standartlardan çıxış etməklə təcavüzkar Ermənistana hərtərəfli dəstək göstərir və müxtəlif yollarla işğal məhsulu olan keçmiş status-kvonun sonsuzluğadək saxlanılmasına nail olmağa çalışırdılar.

Digər tərəfdən, Ermənistan işğal edilmiş ərazilərdə 6-7 müdafiə xətti qurmuşdu.Tikanlı məftillər, minalanmış ərazilər, istehkamlar, əlverişli mövqelər, erməni hərbi birləşmələrinin postlar quraraq möhkəmləndikləri yüksəkliklər, ərazinin dağlıq relyefə malik olması düşmən üçün üstünlüklər yaradırdı. Ermənilər və onlara dəstək göstərən qüvvələr elə güman edirdilər ki, Azərbaycan Ordusu bu sədləri heç vaxt keçə bilməyəcək.

Eyni zamanda, Ermənistanın hücum xarakterli milli təhlükəsizlik strategiyası və hərbi doktrina qəbul etməsi, işğal edilmiş ərazilərdə qeyri-qanuni məskunlaşdırma siyasətini genişləndirməsi, "yeni ərazilər uğrunda yeni müharibə" çağırışı, mülki şəxslərdən ibarət "könüllü dəstələr" yaratmaq qərarı, 2020-ci il iyulun 12-də Ermənistan-Azərbaycan dövlət sərhədinin Tovuz istiqamətində təxribat törətməsi, qoşunların təmas xəttində gərginliyi artırması, cəbhə xəttinə yaxın ərazilərdə qoşunlarını cəmləşdirməsi, böyük həcmdə silah-sursat toplaması bu ölkənin genişmiqyaslı hücuma hazırlaşdığını göstərirdi.

Bütün bunlara baxmayaraq, İkinci Qarabağ müharibəsinin ilk anından Azərbaycan Silahlı Qüvvələri daim irəliləməklə, 300-dən çox yaşayış məntəqəsini bilavasitə döyüş meydanında işğaldan azad etməklə cəmi 44 gün ərzində düşməni kapitulyasiyaya məruz qoydu.

Bəs bu şanlı Zəfəri şərtləndirən, Ordumuzu yenilməz edən amillər hansılar idi? Şübhəsiz ki, şanlı Zəfərimizin əsas memarı Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevdir. Məhz Onun uzaqgörənliklə müəyyənləşdirdiyi strateji xətt, düzgün taktiki gedişlər, gecikmədən və tələsmədən ideal zamanlama, hücum diplomatiyasına keçid Azərbaycanın tarixi missiyanın uğurla başa çatdırılmasında həlledici amillər oldu.

Azərbaycan xalqı və dövləti İkinci Qarabağ müharibəsindən əvvəki mərhələdə heç vaxt ölkənin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin pozulması faktı ilə barışmayıb. Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli siyasi iradəsi sayəsində işğal faktına son qoyulması, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam təmin edilməsi daim ölkə gündəminin mərkəzində saxlanılıb. Bu strateji xəttə uyğun olaraq Azərbaycan danışıqlar prosesində fəallıq göstərməklə yanaşı, həm də iqtisadiyyatını gücləndirərək milli gücünü artırıb, müasir ordu quruculuğunu diqqət mərkəzində saxlayıb. Prezident İlham Əliyevin hər bir qərarı, təşəbbüsü və addımı Azərbaycanı Qarabağın azadlığına yaxınlaşdırırdı. Dövlətimizin başçısı yüksək tribunalardan qətiyyətlə bildirirdi ki, Azərbaycan istənilən yolla ərazi bütövlüyünü təmin etməyə nail olacaq. Oldu da! "Təbii ki, uzun illər ərzində ordu quruculuğu, Silahlı Qüvvələrimizin peşəkarlığının artırılması, müntəzəm olaraq hərbi təlimlərin keçirilməsi, döyüş qabiliyyətinin artırılması, ordumuzun müasir texnika ilə, silahlarla təchiz edilməsi amilləri Qələbəmizin qazanılmasında böyük rol oynamışdır. Amma Qələbəyə aparan əsas yol xalqımızın, əsgər və zabitlərimizin ürəyindən keçirdi. Bizi irəliyə aparan yol ləyaqət yolu idi", - deyə dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

İşğalçı Ermənistan ikinci dəfə təslim olmaq məcburiyyətində qaldı

Üçtərəfli Bəyanat imzalandıqdan sonra Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələri Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində qalmaqda davam edirdilər. Halbuki, imzalanan sənədə əsasən, Qarabağ ərazisindəki erməni yaraqlıları tərksilah edilməli idilər. Azərbaycan müharibənin qalib tərəfi olsa da, Qarabağda izlənilən gərginliyin aradan qaldırılması, azərbaycanlılarla ermənilərin birgə yaşayışını təmin edəcək reinteqrasiya prosesinin normal davam etməsi və məsələnin ikitərəfli danışıqlar yolu ilə həllini tapması üçün 3 il müddətində əlindən gələni etdi. Bununla belə, Azərbaycanın humanist çağırışlarının əvəzində torpaqlarımızda qalan erməni silahlı qüvvələri sıralarını daha da artırmaqla, yeni silahlar alıb təxribatlar törətməklə məşğul idilər. Vəziyyət o həddə çatmışdı ki Qarabağda separatçılar müstəqillik iddialarından əl çəkmir, özlərinin oyuncaq "prezident"lərini seçir, qondarma "parlament"ləri adından Azərbaycan dövlətinin əleyhinə bəyanatlar verirdilər.

Paralel şəkildə, Qarabağ bölgəsində ermənilər tərəfindən törədilən təxribatların sayı artırdı. 2023-cü ilin 19 sentyabr tarixində erməni silahlı qüvvələri bir sıra genişmiqyaslı hərbi təxribatlar və terror hücumları törətdilər. Erməni kəşfiyyat-diversiya qrupları tərəfindən Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunda terror məqsədilə əvvəlcədən quraşdırılmış minaların partlaması nəticəsində mülki şəxslər, Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarının hərbi qulluqçuları şəhid oldular və yaralandılar. Bununla yanaşı, ordumuzun bölmələri minaatanlardan və müxtəlif çaplı atıcı silahlardan atəşə tutuldu. Nəticədə, Azərbaycan Ordusunun iki hərbi qulluqçusu yaralandı. Həmin gün Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində qanunsuz yerləşdirilmiş erməni silahlı qüvvələrinin növbəti terror aktı nəticəsində Ağdam və Şuşa şəhərlərində müvafiq olaraq iki mülki əməkdaş həlak oldu. Qeyri-qanuni erməni silahlı birləşmələrinin döyüş mövqelərini gücləndirməsi və bölmələrini yüksək döyüş hazırlığı səviyyəsinə gətirməsi Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən təsbit edildi. Bütün bu təxribatların qarşısının alınması, üçtərəfli Bəyanatın müddəalarının icrasının təmin olunması, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə bölgədə lokal xarakterli antiterror tədbirlərinə başlanıldı.

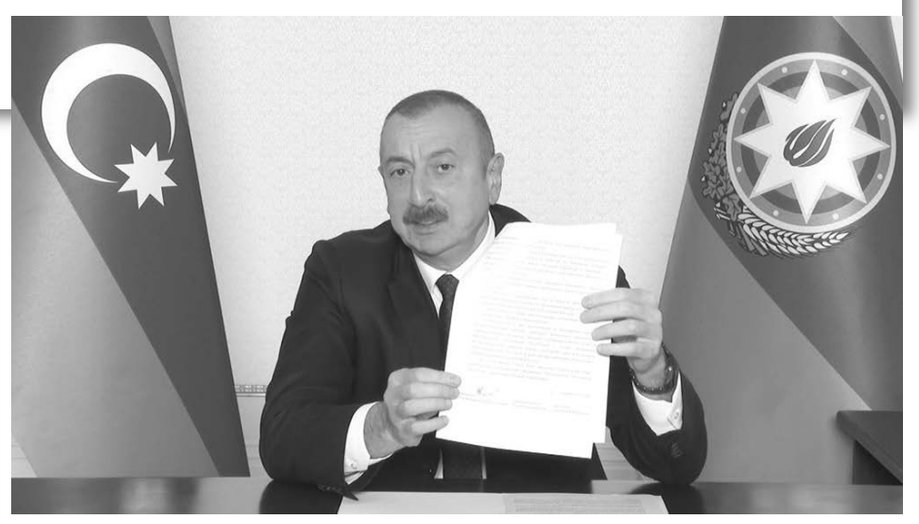
Cəmi 23 saat 43 dəqiqə ərzində erməni separatçıları ağ bayraq qaldırmağa məcbur oldular. Bununla da, Qarabağda separatizmin kökü birdəfəlik kəsildi, şeytan yuvası dağıdıldı və Azərbaycanın suverenliyi bütün ölkə miqyasında təmin edilmiş oldu. "O vaxt Ermənistan rəhbərliyinin yersiz açıqlamalarına biz də açıqlamalar vermişdik. Mən bildirmişdim ki, "Qarabağ Azərbaycandır və nida". O nida işarəsini biz 2023-cü il sentyabrın 20-də bax, burada - Xankəndidə qoyduq. Birgünlük antiterror əməliyyatı Ermənistanın işğalçı ordusunun 15 minlik işğalçı korpusunu tamamilə iflic vəziyyətə salmışdır, çox dəqiq və peşəkarcasına aparılmış hərbi əməliyyat nəticəsində Ermənistan məcburən ikinci dəfə təslim olmuşdur", - deyə Prezident İlham Əliyev qürur hissi ilə bildirib.

Mübariz ABDULLAYEV

Ermənistanın kapitulyasiya aktı...

Azərbaycan Üçtərəfli Bəyanatın bütün müddəalarını yerinə yetirməyən rəsmi İrəvanı necə cəzalandırdı?

6 il əvvəl noyabrın 10-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qətiyyətli iradəsi, ordumuzun gücü qarşısında aciz qalan Ermənistan kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur oldu. Azərbaycan 30 il davam edən işğala döyüş meydanında son qoyaraq tarixi torpaqlarını işğalçılardan azad etdi, beynəlxalq hüququn tələblərinə əsaslanan ədalət bərqərar olundu.

Üçtərəfli Bəyanat dönüş nöqtəsi oldu

Xatırladaq ki, 2019-cu il oktyabrın 3-də Soçidə "Valday" Beynəlxalq Diskussiya Klubunun XVI illik iclasının plenar sessiyasında çıxışında Prezident İlham Əliyev Ermənistanın baş nazirinin təxribatçı bəyanatına "Qarabağ Azərbaycandır və nida!" cavabını vermişdi. Bu cavab milli şüara çevrildi, xalqımızı "Dəmir yumruq" ətrafında birləşdirdi. Xalqımızın milli maraqlarını dövlət siyasətinin əsas istiqaməti kimi müəyyənləşdirən Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin iradəsi, Ordumuzun gücü, milli həmrəyliyimiz sayəsində Vətən müharibəsində Qələbə təmin edildi.

2020-ci il noyabrın 8-də Qarabağın incisi Şuşa şəhərinin, noyabrın 9-da isə 72 yaşayış məntəqəsinin, ümumilikdə isə 300-ə yaxın yaşayış məntəqəsinin qəhrəman Ordumuz tərəfindən azad edilməsi düşmənin ağ bayraq qaldıraraq, təslim aktını imzalamasını şərtləndirdi.

Ümumiyyətlə, 2020-ci il noyabrın 10-da Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan liderləri tərəfindən imzalanmış Üçtərəfli Bəyanat Cənubi Qafqazın müasir siyasi tarixində dönüş nöqtəsi oldu.

Bu razılaşmaya əsasən həmin il noyabrın 20-də Ağdam, noyabrın 25-də Kəlbəcər, dekabrın 1-də isə Laçın rayonları qan tökülmədən Azərbaycana qaytarılıb. Bundan əlavə, atəşkəsə nəzarət üzrə sülhməramlı mərkəz yaradılıb, Rusiya sülhməramlıları bölgədə yerləşdirilib. Həmçinin, daxili məcburi köçkünlər və qaçqınların Qarabağ ərazisinə və ətraf rayonlara BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığının Ofisinin nəzarəti altında geri qayıtması nəzərdə tutulub. Eyni zamanda, hərbi əsirlər, girovlar və digər saxlanılan şəxslərin, habelə cəsədlərin mübadiləsi həyata keçirilib. Ermənistan isə qanunsuz hərbi birləşmələrini ölkəmizin ərazisindən çıxarılması öhdəliyini də götürüb. Üçtərəfli Bəyanatın sonuncu - 9-cu bəndi isə bölgədəki bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin bərpasını nəzərdə tuturdu. "Ermənistan Respublikası vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətinin təşkili məqsədilə Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları və Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin təhlükəsizliyinə zəmanət verir. Nəqliyyat əlaqəsi üzrə nəzarəti Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin Sərhəd Xidmətinin orqanları həyata keçirir. Tərəflərin razılığı əsasında Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşası təmin ediləcək" - deyə, sənəddə vurğulanırdı.

Sənədi şərtləndirən başlıca amil Ermənistanın uzun illər davam etdirdiyi işğal siyasətinin 44 günlük Vətən müharibəsində hərbi yolla iflasa uğraması idi. Azərbaycan Ordusunun ardıcıl uğurları, xüsusilə noyabrın 8-də Şuşanın azad edilməsi, silahlı qüvvələrimizin davamlı irəliləməsi fonunda müharibənin davam etdirilməsi Ermənistan üçün daha ağır nəticələr vəd edirdi. Belə şəraitdə İrəvan döyüş əməliyyatlarının dayandırılmasını və üzərinə konkret öhdəliklər götürməyi qəbul etdi. Üçtərəfli Bəyanat məhz bu səbəbdən Ermənistan üçün hərbi-siyasi kapitulyasiya xarakteri daşıyırdı. 9 bənddən ibarət olan bu sənədin ilk müddəası hərbi əməliyyatların dayandırılmasını nəzərdə tuturdu.

2020-ci ildən sonrakı dövrün səciyyəvi xüsusiyyəti Azərbaycanın hərbi qələbəni davamlı siyasi nəticəyə çevirmək xətti oldu. Rəsmi Bakı münaqişənin başa çatdığını bəyan etməklə, Ermənistanla münasibətlərin beynəlxalq hüququn prinsipləri əsasında normallaşdırılmasını təklif etdi. Bu baxımdan, sülh gündəliyi kənardan təqdim edilmiş hazır model deyil, ilk növbədə, Azərbaycanın irəli sürdüyü siyasi təşəbbüslər üzərində formalaşdı.

Lakin Ermənistan Üçtərəfli Bəyanatın bütün müddəalarını yerinə yetirməkdən boyun qaçırır, müxtəlif hərbi təxribatlar törədirdi. Belə ki, Qarabağ ərazisində qanunsuz erməni hərbi birləşmələri nəinki çıxarılmamışdı, əksinə, Laçın dəhlizi vasitəsilə Qarabağdakı erməni separatçılarına əlavə hərbi dəstək göndərilirdi. Eyni zamanda, Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan MR arasında kommunikasiyanın bərpası üçün heç bir addım atılmırdı. Bütün bunlara görə, Azərbaycan Üçtərəfli Bəyanatın tam icrası, xüsusilə Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqlarının ölkə ərazisindən çıxarılması və suverenliyin bütün ərazilərdə təmin olunması mövqeyini ardıcıl müdafiə etdi. 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirilən lokal antiterror tədbirləri nəticəsində Qarabağda qanunsuz silahlı strukturların, qondarma-cinayətkar rejimin fəaliyyətinə son qoyuldu və Azərbaycanın konstitusiya quruluşu bütün ərazidə bərpa edildi. Bununla separatizmin saxlanılması üzərindən təzyiq imkanları aradan qalxdı. 2024-cü ildə Rusiya sülhməramlı kontingentinin Azərbaycandan çıxması da müharibədən sonrakı keçid mərhələsinin yekunlaşmasının göstəricisi oldu.

Rəsmi İrəvan öhdəliklərini icra etmək istəmirdi...

2025-ci il avqustun 8-də Vaşinqtonda keçirilən sammit isə sülh prosesinin diplomatik müstəvidə irəliləməsi və regionda davamlı sabitliyin təmin olunması baxımından mühüm mərhələ kimi tarixə düşdü. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan və ABŞ Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə keçirilən görüş çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri sülh və dövlətlərarası münasibətlərin qurulması haqqında saziş layihəsinin razılaşdırılmış mətnini parafladılar. Birgə bəyannamədə sərhədlərin toxunulmazlığı, güc yolu ilə ərazi əldə edilməsinin yolverilməzliyi, nəqliyyat əlaqələrinin açılması və Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz bağlantı məsələləri əks olundu. Ermənistan ərazisindən keçəcək bağlantı üzrə TRIPP təşəbbüsü də gündəliyə daxil edildi. Sammit yekun sülh müqaviləsinin imzalanmasına deyil, onun imzalanmasına aparan siyasi-hüquqi mərhələdir.

Yekun sülhə doğru...

Nardar BAYRAMLI

12 noyabr 2026-cı il, cümə axşamı № 206 (7273)

Müstəqillik tariximizin mükəmməl sənədi...

12 noyabr Azərbaycanda Konstitusiya Günüdür

12 Noyabr - Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Günüdür. Bu gün ilk milli Konstitusiyamızın qəbul edilməsindən 31 il ötür. Belə ki, müstəqil Azərbaycanın Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanan ilk Konstitusiyası 1995-ci il noyabrın 12-də keçirilmiş ümumxalq səsverməsi (referendum) yolu ilə qəbul edilib. Dövlətin Əsas Qanunu 1995-ci il noyabrın 27-də qüvvəyə minib.

Dövlət müstəqilliyinin bərpa olunduğu ilk illərdə Heydər Əliyevin böyük uzaqgörənliklə həyata keçirdiyi əsaslı islahatlar respublikamızı inkişaf yoluna çıxarmaqla yanaşı, qanunların aliliyini təmin edən, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğuna yol açan yeni milli Konstitusiyanın hazırlanmasına və qəbuluna şərait yaratdı. 1995-ci ilin mayında Ulu Öndər Heydər Əliyevin sədrliyi ilə Konstitusiya Komissiyası formalaşdırıldı. Komissiyanın hazırladığı əhatəli Konstitusiya layihəsi 1995-ci ilin oktyabrında ümumxalq müzakirəsinə verildi. Müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq səsverməsinə çıxarıldı. Referendumda seçicilərin 86 faizi iştirak etdi. Onların 91,9 faizi Konstitusiyanın qəbul edilməsinin lehinə səs verdi.

Konstitusiyanın qəbulu müstəqillik tariximizin ən mühüm hadisələrindən biri olmaqla yanaşı, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan dövlətçiliyi qarşısındakı böyük xidmətləri sırasındadır. Bu Konstitusiya müstəqil dövlət quruculuğu prosesini tənzimləyən, demokratik inkişafa təminat yaradan, cəmiyyətin siyasi, sosial, mədəni, iqtisadi sferalarında köklü dəyişiklikləri özündə ehtiva edən, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsində hüquqi baza rolunu oynayan mükəmməl və mütərəqqi sənəd idi. Məhz bunun nəticəsində keçmiş sovet konstitusiyalarından fərqli olaraq, müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyası insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin olunmasını dövlətin ali məqsədi kimi bəyan etdi. Hakimiyyət bölgüsünün əsas prinsiplərini müəyyənləşdirdi. İnsan və vətəndaş hüquqlarının, azadlıqlarının müdafiəsini qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanları üzərinə ümdə vəzifə olaraq qoydu. Təsadüfi deyil ki, şəxsiyyətin toxunulmazlığı, insan həyat və sağlamlığının qorunması, layiqli həyat səviyyəsinin təmin olunması, humanizm və insanpərvərlik prinsipləri Azərbaycan Konstitusiyasının başlıca mahiyyətini təşkil edir. Belə ki, 5 bölmə, 12 fəsil, 158 maddədən ibarət Konstitusiyada insan hüquq və azadlıqlarına geniş yer verilməsi ölkəmizin demokratiya ideallarına sadiqliyinin göstəricisidir.

Müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyası ölkəmizdə demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesinə hüquqi baza yaratdı və onun inkişafına güclü təkan verdi. Konstitusiya qəbul edilən gün - noyabrın 12-də respublika parlamentinə ilk dəfə çoxpartiyalı sistem əsasında demokratik seçkilər də keçirildi. İlk Konstitusiyanın milli dövlətçilik tarixində müstəsna əhəmiyyəti nəzərə alınaraq, dövlət başçısının 1996-cı il 1 noyabr tarixli Fərmanına əsasən hər il noyabrın 12-si Konstitusiya Günü kimi qeyd edilməyə başlandı.

Azərbaycanın Konstitusiyası qəbul edilərkən hüquqi dövlət quruculuğunun müasir meyillərinə istinad olunmuş, ölkəmizin hüquq sistemi üçün yeni bir təsisatın - konstitusiya ədalət mühakiməsi orqanının yaradılması nəzərdə tutulmuş, bu təsisatın dövlət hakimiyyəti sistemində yeri və rolu müəyyənləşdirilmişdi. Bu müddəaya əsasən, 1997-ci il oktyabrın 21-də "Konstitusiya Məhkəməsi haqqında" Qanun qəbul edildi. 1998-ci il iyulun 14-də Milli Məclisin Qərarı ilə Konstitusiya Məhkəməsinin yeddi hakimi təyin olundu. İyulun 18-də isə Ulu Öndər Heydər Əliyev Konstitusiya Məhkəməsinin müstəqilliyinin və hakimlərinin hüquqi statusunun təmin edilməsi barədə Fərman imzaladı. Bununla da Konstitusiya Məhkəməsi rəsmən fəaliyyətə başladı. Doqquz hakimdən ibarət bu qurum qanunların Konstitusiyaya uyğunluğunu yoxlamaqla, qanunlara şərh verməklə, prezident və parlament seçkilərinin nəticələrini təsdiqləməklə, hətta vətəndaşların birbaşa müraciəti əsasında müvafiq qərarlar qəbul etməklə bütövlükdə Konstitusiyanın aliliyini qoruyur.

Ötən 31 ildə ölkəmizin sürətli inkişafı nəticəsində yeni dövrün tələblərinin yaratdığı zərurətlə əlaqədar Azərbaycan Konstitusiyasına bir neçə dəfə əhəmiyyətli dəyişikliklər və əlavələr edilib. 2002-ci il avqustun 24-də referendum yolu ilə Konstitusiyanın 24 maddəsində 29, 2009-cu il martın 18-də isə 25 maddəyə 30-dan artıq əlavə və dəyişiklik olunub. Bu dəyişikliklər Azərbaycan dövlətinin sosial-iqtisadi bazasının daha da güclənməsindən, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarına daha etibarlı təminat verilməsindən, sosial dövlət prinsiplərini təsbit etmək imkanlarının daha da genişlənməsindən irəli gəlirdi.

Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə 2016-cı il sentyabrın 26-da keçirilmiş referendumla Konstitusiyaya üçüncü dəfə əlavə və dəyişikliklər edilib. Konstitusiyanın 29 maddəsinə edilən 41 əlavə və dəyişiklik müxtəlif sahələri əhatə etməklə, ali dövlət hakimiyyəti, məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının və bələdiyyələrin işinin təkmilləşdirilməsinə, insan hüquq və azadlıqlarının daha səmərəli təmin edilməsinə, hüquq və azadlıqların müdafiəsində dövlət və bələdiyyələrin məsuliyyətinin artırılmasına yönəlib.

Beləliklə, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına edilən əlavə və dəyişikliklər nəticəsində Əsas Qanunumuz daha da təkmilləşdirilərək yeni dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılıb.

Dövlətimizin 44 günlük Vətən müharibəsində inamlı Qələbə qazanmasına baxmayaraq, Ermənistan tərəfindən hərbi təxribatlar müharibədən sonrakı dövrdə də davam etdirilib. Bu səbəbdən 2020-ci il noyabrın 10-da imzalanmış Üçtərəfli Bəyanatın müddəalarının təmin olunması, Qarabağ iqtisadi rayonunda törədilən genişmiqyaslı təxribatların qarşısının alınması, Azərbaycanın konstitusiya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə 2023-cü il sentyabrın 19-da bölgədə lokal xarakterli antiterror tədbirləri başlanılıb. 24 saatdan az bir müddətdə başa çatan və Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yüksək məharət və peşəkarlıqla həyata keçirdiyi bu tədbirlər nəticəsində qarşıya qoyulan strateji hədəflərə uğurla nail olundu - düşmənin hərbi təyinatlı vasitələri zərərsizləşdirildi. Sentyabrın 19-20-də Azərbaycan dövləti daha bir möhtəşəm qələbəyə imza atdı və ölkəmizin dövlət suverenliyi tam bərpa edildi. Lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində qazanılan Qələbə sayəsində dövlətimizin Əsas Qanununun hüquqi qüvvəsi işğal-dan azad edilmiş bütün torpaqlarımızda bərpa olundu, Konstitusiyada təsbit edilmiş hüquqların tam şəkildə bərpası üçün real zəmin yarandı.

2023-cü il oktyabrın 15-də ölkə başçısı İlham Əliyevin Azərbaycan Prezidenti seçilməsinin 20-ci ildönümü günündə xalqımız növbəti tarixi, sevincli və qürurverici gününü yaşadı. Prezident İlham Əliyev Sərsəng su anbarının ərazisində, Ağdərə, Xankəndi, Xocalı şəhərlərində, Xocalı rayonunun Əsgəran qəsəbəsində, Xocavənd şəhərində Azərbaycanın Dövlət Bayrağını ucaltdı. Bununla da, respublikamızın bütün ərazisində konstitusiya quruluşu bərqərar olundu. Konstitusiyamızın bəyan etdiyi niyyətlərdən biri kimi ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpa olunduğunu, 2025-ci ildə Konstitusiyamızın qəbul edilməsinin 30-cu və Vətən müharibəsində qələbəmizin 5-ci ildönümünü nəzərə alaraq, ölkə başçısının 2024-cü il 28 dekabr tarixli Sərəncamı ilə 2025-ci il Azərbaycanda "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan edildi.

Beləliklə, Konstitusiyamız etnik, dil mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının bərabərliyinə təminat verir. Əsas Qanunun müddəalarını rəhbər tutmaqla, dövlətimiz ölkə ərazisində yaşayan müxtəlif etnik xalqlara münasibətdə hər zaman bərabər yanaşma tətbiq edir.

Nardar BAYRAMLI

Böyük Qayıdışın böyük uğurları

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda quruculuq, dayanıqlı məskunlaşma və məşğulluq sürətlə icra olunur

Azərbaycan öz torpaqlarını azad etməklə tarixi inkişafının irimiqyaslı bərpa-quruculuq layihələri ilə səciyyələnən, dayanıqlı sülhə, tərəqqiyə əsaslanan və bir çox ölkələr üçün nümunə olan yeni mərhələsinə qədəm qoyub. Vətən müharibəsindən ötən müddət ərzində işğaldan azad olunmuş ərazilərin minalardan və partlamamış hərbi sursatdan təmizlənməsi, müasir yaşayış, istehsal və xidmət infrastrukturunun qurulması, iqtisadi fəaliyyətin, o cümlədən nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin bərpası, xüsusilə Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində mühüm işlər görülüb. Azad ərazilərin bərpası və iqtisadi fəaliyyətə reinteqrasiyası, əhalinin öz yurdlarına təhlükəsiz şəkildə qayıtması, habelə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda dayanıqlı məskunlaşmanın və məşğulluğun təmin olunması istiqamətində görülən işlər Böyük Qayıdış prosesini ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında qazanılan nailiyyətlərin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevirib.

Ərazilərin yenidən qurulması və bərpasına 28 milyard manat vəsait ayrılıb

Dövlət başçısının müvafiq fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın icrası çərçivəsində 2020-ci ildən bəri 2026-cı il də daxil olmaqla işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası üçün dövlət büdcəsindən 28 milyard manat vəsait ayrılıb.

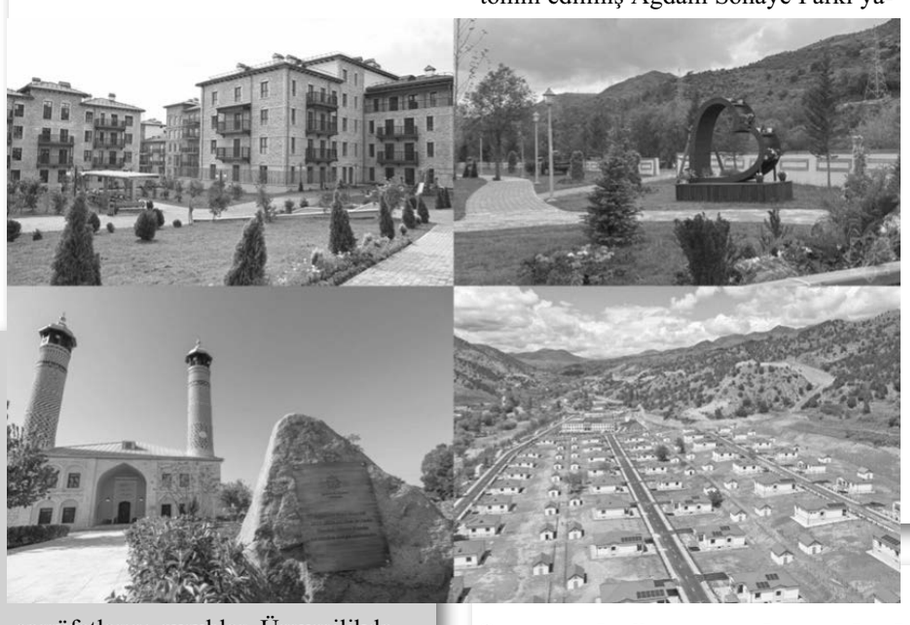
Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda aparılan minatəmizləmə fəaliyyəti nəticəsində 300 min hektardan çox ərazi mina və partlamamış hərbi sursatdan təmizlənib, 3 beynəlxalq hava limanı istifadəyə verilib, 3500 kilometrdən çox avtomobil yolları üzrə 60 layihədən 20-si icra edilib. Ağdam Dəmir Yolu və Avtovağzal Kompleksinin açılışı baş tutub. Bölgədə 42 su elektrik stansiyası, 4 su anbarı, 15 elektrik yarımstansiyası istismara verilib, 6 magistral qaz xətti, 1000 kilometrdən artıq yüksək gərginlikli elektrik verilişi xətləri çəkilib, 8 şəhərə, 20 kəndə və 2 qəsəbəyə qazın verilməsi təmin olunub. Bölgədə nəhəng sənaye arxitekturası qurulub, istehsalın sütunlarına çevrilir. Ağdam Sənaye Parkı, "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" və "Laçın Aqro-Sənaye Parkı"nda yüzlərlə rezidentin fəaliyyəti təmin edilib, müəssisələrdə istehsal olunan məhsulların ixracına başlanılıb.

İqtisadi fəaliyyətin təmin edilməsi

Azad ərazilərdə iqtisadi fəaliyyətin təmin edilməsi dövlət tərəfindən məqsədli proqramlar hazırlanıb, qanunvericilikdə müvafiq dəyişikliklər edilib, yerli və xarici biznes təmsilçiləri üçün vergi, sosial sığorta güzəştləri və imtiyazları müəyyən olunub. Eləcə də Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda işləyən və məskunlaşan şəxslər üçün yeni müavinət növü təsis edilib, məzuniyyət və digər sosial təminatlarla bağlı ən səmərəli və optimal mexanizmlər yaradılıb.

Bölgədə sənaye fəaliyyətinin həyata keçirilməsi, xüsusilə rəqabətqabiliyyətli sənaye məhsullarının istehsalı məqsədilə Cəbrayıl rayonunda 200 hektar ərazidə "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkı, Zəngilanda "Dost Aqropark", Ağdam rayonunda 190 hektar sahədə zəruri infrastrukturla təmin edilmiş Ağdam Sənaye Parkı yaradılıb. Eləcə də, digər ərazilərdə aqrar və sənaye müəssisləri, turizm kompleksləri istiafədəyə verilib. Görülən tədbirlər iqtisadi canlanmanın sürətləndirilməsi və investisiya cəlbediciliyinin artırılması və təbii resursların iqtisadi dövriyyəyə cəlb edilməsinə səbəb olmaqla, bölgənin və ölkəmizin inkişafını sürətləndirməkdədir.

Ərazidə yaşayan insanların sosial xidmətlərə əlçatanlığını təmin etmək məqsədilə 2022-ci ildə Zəngilanın Ağalı kəndində "Smart DOST" məntəqəsi, 2023-cü ildə Qarabağ Regional DOST Mərkəzi, 2024-cü ildə bu mərkəzin Şuşa filialı açılıb. 2025-ci ildə isə Qarabağ Regional DOST Mərkəzinin Kəlbəcər və Füzuli rayonlarında DOST məntəqələri istifadəyə verilib. Qarabağ Regional DOST Mərkəzi nəzdində Qarabağ Regional Peşə Hazırlığı Mərkəzi və "RehaPoint" - Reabilitasiya Məntəqəsi fəaliyyət göstərir. Həmçinin 2024-cü ildə Şuşa regional "ASAN xidmət" mərkəzi fəaliyyətə başlayıb.

Bölgədə 93 mindən çox insan yaşayır

2026-cı ilin noyabrınadək azad edilmiş ərazilərin bərpa olunmuş yaşayış məntəqələrinə 40922 nəfərdən ibarət 10114 ailənin qayıdışı, o cümlədən 47 yaşayış məntəqəsinə, yəni 10 şəhər, 3 qəsəbə və 34 kəndə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışı təmin edilib. Qarabağ Universitetində 3330-dan çox tələbə təhsil alır. Azad edilmiş ərazilərdə hazırda 93 mindən çox insan yaşayır, çalışır, təhsil alır və müxtəlif fəaliyyətlərlə məşğul olur.

Doğma yurdlarına qayıdan sakinlərdən iqtisadi fəal olanların ötən dövrdə artıq 11 min 937 nəfərinin məşğulluğu təmin edilib. Onlardan 8056 nəfəri vakansiyalar üzrə münasib işlərlə təmin olunub, 1051 nəfər isə özünüməşğulluq proqramına cəlb edilərək, mal və materiallarla təmin olunmaqla kiçik ailə təsərrüfatlarını qurublar. Ümumilikdə 8400-dən çox ixtisassız şəxs isə təlimlərə cəlb edilib.

Quruculuğun yeni mərhələsi

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə Böyük Qayıdışın davamlılığının təmin edilməsi məqsədilə Prezident İlham Əliyev 2025-ci il 30 may tarixində imzaladığı Sərəncamla "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair II Dövlət Proqramı" layihəsinin hazırlanmasını tapşırıb. II Dövlət Proqramı yeni hədəfləri nəzərdə tutur. Strategiyaya əsasən, bu ərazilərdə infrastruktur və kommunikasiyaların daha da genişləndirilməsi, yeni inşa ediləcək yaşayış sahələrinə davamlı köçürülmənin təmin edilməsi, insanların mülkiyyət hüququnun tanınması nəzərdə tutulub. Bu kurs üzrə "İşğaldan Azad Edilmiş Ərazilərdə Daimi Məşkunlaşma Fondu" yaradılacaq. Bölgədə dayanıqlı məşğulluq, iş yerlərinin yaradılması, ailə təsərrüfatları və biznes layihələrinin miqyasının artırılması və digər çoxistiqamətli tədbirlər nəzərdə tutulur.

Beləliklə, yuxarıda qeyd edilən kompeks tədbirlər planının sürətlə icrası Böyük Qayıdışda nəzərdə tutulan hədəflərə çatmağa, o cümlədən infrastrukturların əsaslı şəkildə qurularaq yekunlaşmasına, azad keçmiş məcburi köçkünlərin dayanıqlı məskunlaşma prosesinin tamamlanmasına və mülkiyyət hüquqlarının təmin olunmasına, eləcə də, bölgədə iqtisadi faəliyyətin tamamilə bərqərar olmasını imkan yaradacaq.

E.CƏFƏRLİ

Şəhid ailəsi üzvlərinə və müharibə iştirakçılarına dövlətin ali qayğısı

Zəfərdən sonra sosial siyasət tədbirləri də başlıca prioritet məsələ kimi dövlətin daim diqqət mərkəzində saxlanılıb. Dövlət başçısının tapşırıqları əsasında şəhid ailələri üzvləri və müharibə iştirakçıları ilə bağlı həyata keçirilən genişmiqyaslı sosial dəstək paketinin icrası uğurla davam etdirilib. Şəhid ailəsi üzvü və müharibə iştirakçısı olan 30 min 700 şəxsin məşğulluğuna dəstək göstərib. Onlardan 13 min 700 şəxs özünüməşğulluq proqramına cəlb edilərək, agentlik tərəfindən mal və materiallar formasında aktivlərlə təmin olunub və verilmiş aktivlər hesabına kiçik bizneslərini qurublar.

Postmüharibə dövründə 2026-cı il oktyabr ayına qədər sosial dəstək paketi üzrə şəhid ailələri və müharibə iştirakçılarından ibarət 132 min şəxsə 443 min xidmət göstərilib, o cümlədən onlara 7 354 mənzil və 586 avtomobil verilib, 106 min şəxsə 120 min aylıq sosial ödəniş təyin edilib. 2025-ci ildə şəhid ailələri üçün Prezidentin aylıq təqaüdü artırılaraq 600 manatdan 700 manata, müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər üçün Prezidentin aylıq təqaüdü artırılaraq I dərəcə üzrə 500 manatdan 600 manata, II dərəcə üzrə 400 manatdan 500 manata, III dərəcə üzrə 330 manatdan 400 manata, əlilliyə görə müavinətlər müvafiq olaraq 270 manatdan 300 manata, 220 manatdan 250 manata, 150 manatdan 180 manata çatdırılıb.

Təmiz enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq

Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan və Bolqarıstan saziş imzalayıb

Antalyada COP31 çərçivəsində "Azərbaycan Respublikası, Bolqarıstan Respublikası, Gürcüstan və Türkiyə Respublikası hökumətləri arasında təmiz enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" imzalanıb. Sənədi Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazov, Türkiyənin enerji və təbii sərvətlər naziri Alparslan Bayraktar, Gürcüstanın Baş nazirinin müavini, iqtisadiyyat və dayanıqlı inkişaf naziri Mariam Kvrivişvili və Bolqarıstanın energetika naziri İva Petrova imzalayıblar. Sənəd "Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə-Bolqarıstan" "yaşıl enerji" dəhlizinin inkişafına, regional enerji bağlantılarının gücləndirilməsinə və ötürmə marşrutlarının şaxələndirilməsinə xidmət edir. Sənəd təmiz elektrik enerjisinin ötürülməsi və təchizatı üzrə əməkdaşlığı, təhlükəsiz və fasiləsiz ötürmə üçün zəruri şərtlərin müəyyənləşdirilməsini, eləcə də layihə çərçivəsində fiber-optik rabitənin təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutur.

"Yaşıl Enerji Dəhlizi"ndə yeni mərhələ

Dörd ölkənin anlaşma sazişi "Yaşıl Enerji Dəhlizi"nin icrasında yeni mərhələnin başlanması deməkdir. Belə ki, 2022-ci ildə əldə edilmiş razılaşmaya əsasən, "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində tərəfdaşlıq haqqında ilkin açar sazişi imzalanıb. Ötən il "yaşıl enerji"nin ixracında tranzitlərin birləşdirilməsi və vahid kabelin yaradılması üçün hüquqi çərçivə formalaşıb. 2026-cı ilin may ayında İstanbulda keçirilən "Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə-Bolqarıstan Yaşıl Enerji Dəhlizi" layihəsi üzrə nazirlərin 3-cü görüşündə "Yaşıl Elektrik Enerjisinin Ötürülməsi və Ticarəti" layihəsi çərçivəsində dörd ölkənin ötürmə sistemi operatorları (TSO) tərəfindən birgə şirkətin yaradılması barədə qərar qəbul edilib.

Bu sənəd "yaşıl enerji" proqramı üzrə tərəfdaş ölkələri bir araya gətirməklə "yaşıl gündəliyi" müəyyənləşdirib.

Strateji tərəfdaşlıq haqqında Sazişin imzalanması ilə təmiz enerjiyə keçid üçün konkret icra planı və yol xəritəsi elan olunur ki, bu da artıq "Qara dəniz kabeli" adlandırılan enerji layihəsinin fiziki hazırlığından xəbər verir. Bununla da layihə PMI (Ortaq Maraqlar Layihəsi) statusuna yüksəldilmiş olur.

Hazırda layihənin Qara dəniz komponenti üzrə 2200 metrədək dərinliyində sualtı kabelin çəkilməsi üçün qabaqcıl texnoloji həllərin tətbiqi işləri aparılır. Layihənin kommersiya dayanıqlılığının təmin edilməsi məqsədilə tənzimlənən və kommersiya komponentlərini birləşdirən hibrid biznes modeli nəzərdən keçirilir ki, bu, modelin uzunmüddətli elektrik enerjisi alqı-satqı müqavilələrinə, özəl kapitalın iştirakına və transsərhəd elektrik enerjisi ticarətinin inkişafına əsaslanır. Bundan sonra beynəlxalq maliyyə institutlarının və özəl investorların iştirakının, etibarlı biznes modelinin və uzunmüddətli kommersiya razılaşmalarının təmin edilməsi yekun investisiya qərarı gerçəkləşdirəcək.

Ümumilikdə, "Yaşıl Enerji Dəhlizi"nin yekun investisiya qərarının 2029-cu ildə tamamlanması nəzərdə tutulur.

Qarabağ və Naxçıvanı birləşdirən "yaşıl hədəflər"

"Yaşıl Enerji Dəhlizi"nin digər mühüm prioriteti işğaldan azad edilmiş ərazilərin və Naxçıvan Muxtar Respublikasının bərpaolunan güclərinin bu nəql xəttinə cəlb edilməsidir. Həmin ssenariyə əsasən, azad ərazilərdə günəş enerjisi layihəsinin icrasına dair anlaşma əldə edilib. Azərbaycan hökuməti və "Enerso Cəbrayıl" MMC, "Clean Energy Jabrayil" MMC arasında imzalanmış sazişlərə əsasən, Cəbrayıl rayonunda 50 MVt gücündə "Üfüq" Günəş Elektrik Stansiyası və 50 MVt gücündə "Şəms" Günəş Elektrik Stansiyası inşa olunacaq. Azərbaycan Energetika Nazirliyi və "Nobel Energy Limited" şirkəti arasında imzalanmış digər saziş isə Naxçıvan şəhərində 30 MVt gücündə Günəş Elektrik Stansiyasının tikintisini nəzərdə tutur. Hər sazişlərin icrası "Yaşıl enerji zona"sı elan edilmiş azad ərazilərdə və Naxçıvanda mövcud bərpaolunan enerjinin Xəzər-Qara dəniz kabelinə qoşulmasını təmin edəcək.

Beləliklə, Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan və Bolqarıstanın təşəbbüsü ilə həlledici mərhələyə daxil olan "Yaşıl Enerji Dəhlizi" ölkəmizin bərpaolunan enerji mənbələrindən istehsal edilən elektrik enerjisinin Türkiyə və Avropa bazarlarına ixracına, tərəfdaş ölkələrin enerji təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə və ölkəmizin regionlararası elektrik enerjisi qovşağına çevrilməsinə töhfə verəcək.

E.CƏFƏRLİ

Çinin enerji nəhəngi ilə əməkdaşlıq

SOCAR və "China Petroleum & Chemical Corporation" Anlaşma Memorandumu imzalayıb

Çin Xalq Respublikasının Şanxay şəhərində SOCAR ilə "China Petroleum & Chemical Corporation" arasında Strateji əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Sənəd şirkətlər arasında satınalma və təchizat zəncirinin idarə olunması sahələrində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədi daşıyır. Memoranduma əsasən, tərəflər təchizatçı resursları barədə məlumat mübadiləsinin həyata keçirilməsi, təchizat zəncirinin idarə olunması strategiyalarının hazırlanması istiqamətlərində əməkdaşlıq edəcək. Memorandum, həmçinin şirkətlər arasında təcrübə və qabaqcıl iş təcrübələrinin mübadiləsinin aparılmasını, məhsul, avadanlıq və xidmətlərinin qarşılıqlı olaraq satınalma imkanlarının araşdırılmasını və digər istiqamətlər üzrə tərəfdaşlığı nəzərdə tutur.

Beynəlxalq birjalarda investisiya liderliyi

Mövcud saziş Azərbaycanın milli neft korporasiyasının xarici ölkələrdə müasir təchizat və idarəetmə sistemləri qurmaqla qlobal investor kimi öz nüfuzunu artırdığını təsdiqləyir. Eyni zamanda, Dövlət Neft Şirkəti ilə Çinin aparıcı kimya, sənaye, mühəndislik şirkətləri arasında əməkdaşlığın fəal mərhələyə daxil olduğunu göstərir. Onlardan biri - "China Petroleum" Çinin ən böyük inteqrasiya olunmuş enerji və kimya şirkətlərindən biridir. Şirkət neft-qaz hasilatı, emalı, nəqli və satışı, neft-kimya məhsullarının istehsalı, eləcə də enerji və kimya sənayesi üzrə texnologiyaların tədqiqi və tətbiqi ilə məşğul olur. Şirkət ölkənin ən böyük neft emalı gücünə malik müəssisəsi olmaqla yanaşı, emal olunmuş neft məhsullarının təchizatı və satışı sahəsində də aparıcı mövqedədir. Həmçinin, etilen istehsalı gücünə görə Çində ilk sırada yer alır.

Şirkətin 100-dən çox törəmə və filial müəssisəsi mövcuddur. Onların fəaliyyəti neft-qaz kəşfiyyatı və hasilatı, neft emalı, kimya sənayesi, marketinq, elmi-tədqiqat və xarici ticarət sahələrini əhatə edir. Əsas istehsal aktivləri və bazarları Çinin şərq, cənub və mərkəzi bölgələrində yerləşir. "China Petroleum"un səhmləri Honkonq, Nyu-York və London fond birjalarında, Şanxay Fond Birjasında yerləşdirilib.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti son dövrlərdə bir çox ölkənin nüfuzlu şirkətləri ilə sazişlər imzalayıb ki, həmin sənədlərin əsas məzmunu yeni kəşfiyyat və idarəetmə texnologiyalarının tətbiqini nəzərdə tutur. Belə ki, Neft Şirkəti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Emirates National Oil Company Group" ("ENOC Group") arasında kəşfiyyat, hasilat, rəqəmsallaşma, ticarət, marketinq istiqamətlərində əməkdaşlığın qurulması, BƏƏ-nin "Dragon Oil" şirkəti arasında imzalanan Anlaşma Memorandumuna əsasən, birgə neft-qaz hasilatında yer alması, eləcə də "Crescent Petroleum" şirkəti ilə enerji sektorunun müxtəlif istiqamətləri üzrə tərəfdaşlıq qlobal etimadın nümunəsidir. SOCAR-ın Misirin Dövlət Neft Şirkəti ilə əməkdaşlığı da bölgənin enerji təchizatı və şaxələnməsi üçün əhəmiyyət daşımaqla, qlobal nüfuzun bir göstəricisidir.

Mərkəzi Asiya-Körfəz regionu ölkələri ilə eyni koalisiyada

SOCAR və ABŞ-ın SLB şirkəti arasında əldə edilmiş razılığa əsasən, Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Bahar" və "Qum-Dəniz" yataqlarının yenidən işlənməsinə start verilib. Bu tərəfdaşlıq perspektivli hasilat zonalarının müəyyən edilməsini, hərtərəfli rezervuar modelləşdirməsinin hazırlanmasını və bu yataqlarda erkən hasilat sxemini (EPS) dəstəkləmək üçün quyu və qazma qurğuları proqramlarının layihələndirilməsini nəzərdə tutur. Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti ilə İsrailin "Union Energy" şirkəti arasında Aralıq dənizi hövzəsindəki ən iri qaz yataqlardan biri olan "Tamar" layihəsi üzrə 10 faiz payın əldə edilməsinə dair sazişin imzalanması da mühüm qlobal dəyərin rəmzlərindən biridir. Bu sazişə əsasən, SOCAR İsrailin təbii qaz bazarına çıxış imkanı qazanıb. Azərbaycan bu perspektivli qaz blokunda investor və enerji tədarükçüsü statusu qazanmaqla Aralıq dənizi regionunda potensial enerji təchizatçına çevriləcək.

"Yaşıl enerji"də etibarlı tərəfdaş

Dövlət Neft Şirkəti "yaşıl enerji" sektorunda da etibarlı tərəfdaş kimi qlobal sektorda etimad ünvanlarından birinə çevrilir. Şirkətin törəmə müəssisəsi olan "SOCAR Green" bərpaolunan enerji mənbələri ilə bağlı layihələrdə öz tərəfdaşları ilə "yaşıl kapital"ın cəlb olunması və idarə edilməsində nümunəvi model qurub. Bu fəaliyyət də beynəlxalq reytinqin yüksəldilməsində mühüm amillərdən biridir.

Məhz bu amili nəzərə alan "Moody's" beynəlxalq reytinq agentliyi ötən il Azərbaycanı iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə sahəsində təsirli addımlar atan ölkələrdən biri kimi dəyərləndirib və yeni reytinqdə bu faktoru da nəzərə alıb.

"Yaşıl enerji" strategiyasının reallaşmasında Avropa və Asiyanın nəhəng investorları ilə anlaşma sənədlərinə imza atan SOCAR-ın nailiyyətləri də bu müsbət nəticənin bir hissəsidir. SOCAR və bp arasında Cəbrayıl rayonunda "Şəfəq" layihəsinin icrasına dair saziş imzalanıb, qlobal investorlar - "Fortescue Future Industries", "China Gezhouba Group", "Total Energies", "Nobel Energy", "Czech Engineering", "Baltech" və digər şirkətlərlə bərpaolunan enerji layihələri ilə bağlı əməkdaşlığa başlanılıb.

E.CƏFƏRLİ

Ötən 10 ayın inkişaf göstəriciləri

Yanvar-oktyabr aylarında ÜDM 1,5 faiz artıb

2026-cı ilin yanvar-oktyabr aylarında Azərbaycanda iqtisadi sektorda müsbət dinamika meyilləri qeydə alınıb. Ölkənin əsas makroiqtisadi göstəricisi olan ümumi daxili məhsul (ÜDM) 115 milyard 930,5 milyon manat təşkil edib. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1,7 faiz çoxdur. İqtisadiyyatın əlavə dəyər potensialının formalaşmasında qeyri-neft sektoru yenə də əsas drayver rolunu oynayıb. Belə ki, neft-qaz sektoru üzrə ÜDM istehsalı 36,2 milyard manata yaxın olmaqla ötən ilin analoji dövrünə nisbətən 0,9 faiz azalsa da, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə ÜDM istehsalı 80,7 milyard manata yaxın olmaqla, illik müqayisədə 2,9 faiz artıb.

ÜDM-in strukturunda sənaye məhsulu 58,5 milyard manat, kənd təsərrüfatı məhsulu 141 faiz artaraq 13,1 milyard manat, nəqliyyat bölməsi 10,2 faiz artaraq 14,3 milyard manat, rabitə 9,9 faiz yüksələrək 3,6 milyard manat təşkil edib. Əlavə dəyərin tərkibində digər xidmət sahələrinin payı və məhsula və idxala xalis vergilərə düşən ÜDM-in həcmi də yüksəlib.

Cari ilin 10 aylıq makroiqtisadi göstəriciləri təsdiqləyir ki, ölkə iqtisadiyyatının inkişafında ağırlıq mərkəzi tamamilə qeyri-neft sektorunun üzərinə transformasiya olunmaqdadır və hökumətin neft ÜDM-dən qeyri-neft ÜDM-ə keçid strategiyası özünü doğrultmaqdadır.

Qeyri-neft sənayesində əlavə dəyər yüksəlib

ÜDM-in əsas drayveri və ağırlıq mərkəzi qeyri-neft sektorunun istehsal, emal və sənaye bölmələrində cəmləşib. Belə ki, ölkə üzrə əlavə dəyərin 81 milyard manata yaxını qeyri-neft mənbələrinin payına düşməklə faiz ifadəsilə ÜDM-in 74 faizini təşkil etməkdədir. ÜDM-də əsas əlavə dəyər yaradan sahələrdən biri olan sənaye sektorunun qeyri-neft bölməsində isə artım əvvəlki aylarla müqayisədə daha da böyüyüb. Belə ki, qeyri-neft sənayesində 4,8 faiz artımla 18,5 milyard manat məbləğində sənaye məhsulu istehsal edilib. Sənayenin emal bölməsində daha çox artım avtomobil, qoşqu və yarımqoşquların istehsalı, əczaçılıq məhsullarının istehsalı, maşın və avadanlıqların quraşdırılması və təmiri işləri, elektrik avadanlıqlarının istehsalı, toxuculuq sənayesində yüksək istehsal qeydə alınıb. Bu amil də sənayeləşmənin əsas strukturlarının qeyri-neft sütunları üzərində inkişaf etdiyini təsdiqləyir.

Ölkəmizin sənaye potensialının və iqtisadi gəlirlərin artmasında sənaye parklarının rolunun artması ümumi qeyri-neft sənayesinin dinamikasını artırır. Həmçinin Hacıqabul Sənaye Məhəlləsinin əsasında Hacıqabul Sənaye Parkının yaradılması, azad ərazilərdəki sənaye vektorlarının, xüsusilə də Ağdam Sənaye Parkındakı 5-dən artıq müəssisənin fəaliyyətə başlaması, həmçinin "Araz Vadisi İqtisadi Zonası"nda rezidentlərin ilk istehsal mallarının tədarükünün başlanması ümumi sənaye potensialının yüksəlməsi və ixracının artmasında öz rolunu göstərməkdədir. Qeyri-neft sənayesinin inkişafı ümumilikdə, neftdənkənar mənbələrin hazırda həm də əsas əlavə dəyər formalaşdıran fiskal sahə olduğunu göstərir.

16,5 milyard manatdan çox investisiya yönəldilib

Cari ilin ötən 10 ayında sərmayə axıcılığı da dayanıqlı xarakter daşıyıb, əsas kapitala 16 milyard 519 milyon manat investisiya yönəldilib. Bu göstərici ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 9,7 faiz çoxdur. Bu dövrdə qeyri-neft sektoruna investisiya qoyuluşu 2,3 faiz artaraq 11 milyard manatı üstələyib. Sektorlar üzrə sənaye, logistika, kənd təsərrüfatı və texnologiya, tikinti, təmir sahələrinə kapital qoyuluşlarında artım baş verib. Əsas kapitala yönəldilmiş investisiyaların 70 faizindən çoxunu daxili investisiyalar təşkil edib. Xarici investisiyaların həcmi 4 milyard manata yaxınlaşıb. Bu dövrdə ölkəmizin strateji valyuta ehtiyatlarının həcmi 7,3 faiz artaraq 88 milyard 550,6 milyon dollar təşkil edib. Xarici dövlət borcu 7,7 faiz azalaraq 4 milyard 480 milyon dollara düşüb.

Göstəricinin adı	2026-cı ilin yanvar - oktyabr ayları	2026-cı ilin yanvar - oktyabr ayları 2025-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən	2026-cı ilin yanvar - sentyabr ayları 2025-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən
A	B	C	D
		Real artım / azalma	
İqtisadi artım, *milyon manat*			
1 Ümumi daxili məhsul (ÜDM)	115 930,5	+1,7%	+1,5%
neft-qaz ÜDM	35 229,1	-0,9%	-1,2%
qeyri-neft-qaz ÜDM	80 701,4	+2,9%	+2,6%

Əhalinin gəlirləri və orta aylıq əməkhaqqı artıb

2026-cı ilin yanvar-oktyabr aylarında ölkədə muzdla çalışan işçilərin sayı təxminən 1 milyard 780 min nəfər olub. Onların orta aylıq nominal əməkhaqqı 7,8 faiz artaraq 1172,7 manat təşkil edib. Əhalinin nominal gəlirləri isə 9,9 faiz artaraq 81 milyard manata çatıb. Hesabat tarixində ölkə üzrə istehlak qiymətləri indeksi 5,6 faiz təşkil edib. Ümumilikdə, bu dövrdə əhalinin gəlirləri inflyasiyanı üstələməklə insanların sosial rifahında əhəmiyyətli rol oynayıb.

Qeyd edilən müddətdə iqtisadiyyata kredit qoyuluşları 15,1 faiz artaraq 35,7 milyard manata yaxın olub. Fiziki şəxslərin banklardakı əmanətlərində isə 19,3 faiz artım qeydə alınıb, həmin sektor üzrə cəmi depozitlərin həcmi 18 milyard 840 milyon manat təşkil edib.

Qeyd edilən dövrdə ticarət dövriyyəsində dinamika müşayiət edilib. Azərbaycanın ticarət dövriyyəsinin həcmi 10,3 faiz artaraq 38 milyard 898 milyon dollar təşkil edib. Belə ki, ixracın dəyəri 38,11 faiz artaraq 25 milyard 552 milyon dollar, o cümlədən qeyri-neft-qaz ixracı 2,5 dəfə artaraq 6 milyard 851 milyon dollar olub. İdxalın dəyəri isə 20,4 faiz azalaraq 13,3 milyard dollar təşkil edib. Nəticədə xarici ticarətdə 12,2 milyard dollardan çox müsbət saldo qeydə alınıb.

E.CƏFƏRLİ

Əbu-Dabi görüşü sülhə yol açacaqmı?

Rusiya və Ukrayna növbəti dəfə masa arxasında

Rusiya-Ukrayna müharibəsinin bitirilməsi üçün növbəti görüşlər raunduna start verilib. Belə ki, Rusiya, ABŞ və Ukrayna nümayəndə heyətləri arasında 10-11 noyabr tarixlərində Əbu-Dabidə görüşlər keçirilib. Qeyd edək ki, görüş təxminən 9 aylıq aradan sonra baş tutub. Bundan əvvəlki görüş 17-18 fevral 2026-cı ildə Cenevrədə baş tutmuşdu. ABŞ Prezidentinin nümayəndəsi Stiv Vitkoff yeni görüşün tarixlərini 2 noyabrda açıqlayaraq, tərəflərin müharibədən sonrakı təhlükəsizlik müqavilələrini, deeskalasiya tədbirlərini, humanitar tədbirləri və sülhə doğru atılacaq əlavə addımları müzakirə edəcəklərini söyləmişdi.

Nümayəndə heyətlərinə kimlər daxil olub?

Qeyd edək ki, hələ oktyabr ayında Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin Sankt-Peterburqda Vitkoffa görüşünün ardından Kreml Moskvanın üçtərəfli danışıqları bərpa etməyə hazır olduğunu açıqlamışdı. 6 noyabrda danışıqlar qrupu üzvlərinin də dəvət olunduğu Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri ilə görüşdə Putin danışıqların 10 noyabrda başlayacağını təsdiqləmişdi.

Nümayəndə heyətlərinə gəldikdə isə, Əbu-Dabi görüşlərinə Rusiya Prezidentin köməkçisi Vladimir Medinskinin rəhbərlik etdiyi, xarici işlər nazirinin müavinləri Sergey Ryabkov və Mixail Qaluzinin, Rusiya Silahlı Qüvvələri Baş Qərargahının Baş İdarəsinin rəisi - Baş Qərargah rəisinin müavini İqor Kostyukov və Baş Qərargahın Baş Əməliyyat İdarəsinin rəis müavini Yuri Jiqarlovskinin də təmsil olunduğu nümayəndə heyəti ilə qatılıb.

Ukrayna nümayəndə heyətinə isə Ukrayna Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin rəisi Rüstəm Umerov, Prezident Aparatının rəhbəri Kirilo Budanov, birinci müavini Sergey Kıslıtsya və diplomatik məsələlərə nəzarət edəcək Ali Radada Xalqın Xidmətçisi fraksiyasının rəhbəri David Araxamiya, Baş Kəşfiyyat İdarəsinin rəis müavini Vadim Skibitski daxil olub.

ABŞ-ı danışıqlarda Stiv Vitkoff və Cared Kuşner təmsil edib.

Danışıqlardan öncə...

Danışıqlardan öncə diplomatik əlaqələrin bərpasına baxmayaraq, tərəflər arasında fundamental fikir ayrılıqları qalmaqda olduğu bildirilirdi. Moskvanın açıq şəkildə irəli sürdüyü şərtlər arasında Ukrayna qoşunlarının Donetsk və Luqanskdan, eləcə də Zaporojye və Xerson vilayətlərindən çıxarılması yer alır. 2025-ci ilin iyun ayında Kiyevə təqdim edilən Rusiya memorandumunda Ukraynanın neytral statusu və hərbi ittifaqlarda iştirakdan imtina etməsi, Ukrayna ordusunun sayına və silahlanmasına məhdudiyyətlər qoyulması, rus dilinə rəsmi status verilməsi və Ukrayna Pravoslav Kilsəsinin fəaliyyətinə məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması da qeyd olunurdu.

Kiyevin bu danışıqlar üçün məqsədləri 6 noyabrda Ukraynanın Prezident Aparatının müşaviri Sergey Leşçenko tərəfindən açıqlanmışdı. Onun sözlərinə görə, Ukrayna cəbhə xətti boyunca ərazi güzəştləri olmadan hərbi əməliyyatların dayandırılmasında israr edir. Kiyev həmçinin sektor atəşkəslərinə - məsələn, enerji sektorunda - nal olmağı, eləcə də Qara dənizdəki limanların açılmasını və ya Ukrayna və Rusiya liderləri arasında görüşün müzakirəsini təklif edirdi.

Danışıqlardan əvvəl Tramp administrasiyası tezliklə əldə olunacaq bir razılaşma ehtimalını irəliyə sürürdü. 5 noyabrda ABŞ Prezidentinin Ağ Evdə Rusiya Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Kirill Dmitriyevlə qapalı görüş keçirdiyi açıqlanmışdı. ABŞ prezidenti söhbətin məzmunu haqda danışmasa da, tezliklə əldə olunacaq razılaşmaya əmin olduğunu bildirmişdi.

Noyabrın 9-da isə Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski Əbu-Dabidə keçiriləcək danışıqlarla bağlı mövqeyini Avropa Komissiyasının prezidenti Ursula fon der Leyen ilə razılaşdırdığını açıqlamışdı. O, sosial mediada yazmışdı: "Üçtərəfli formatın nəticə verməsi üçün hər şeyi edirik".

Danışıqların birinci günündə...

Noyabrın 10-da baş tutan görüş fasilə də daxil olmaqla 4,5 saat davam edib. Xarici medianın məlumatına görə, ABŞ dövlət katibi Marko Rubio danışıqları "çox məhsuldar" adlandırsa da, növbəti 24 saat ərzində münaqişənin həlli ehtimalını istisna edib. O, Vaşinqtonun məqsədinin "üçtərəfli formatı bir nöqtədə genişləndirmək", yəni avropalıları danışıqlar prosesinə daxil etmək olduğunu bildirib. ABŞ Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Cared Kuşner bildirib ki, ABŞ bu gün baş tutan konstruktiv müzakirələrdən ruhlanır və Ukraynadakı münaqişəyə son qoymaq və bütün Avropada davamlı sülh üçün təhlükəsizlik mexanizmləri yaratmaq üçün çalışmağa davam edir.

Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski görüşlə bağlı şərhində "Ruslarla çətindir" deyərək bildirib: "Onlar, yumşaq desək, bizim ən yaxşı dostlarımız deyillər".

Zelenski həmçinin bildirib ki, danışıqların bu mərhələsi əsasən humanitar məsələlərə yönəlib və hərbi əsirlərin qaytarılması Ukraynanın prioritetidir. "Üçtərəfli format konstruktiv və kifayət qədər məlumatverici idi. Humanitar addımların zəruriliyini və mümkün parametrlərini müzakirə edə bildik. Əsirlərin azad edilməsi prioritetdir. Ukraynanın təhlükəsizlik zəmanətlərinin məzmununu və onların uzunmüddətli fəaliyyətinin əsasını ətraflı müzakirə etdik. Müharibənin təkrarlanmasının qarşısını almaq üçün real vasitələrə ehtiyacımız var. Deeskalasiya addımlarına ehtiyac da müzakirə edildi", - deyə o, daha sonra "Telegram"-da yazıb.

Danışıqların ikinci günündə...

Danışıqların ikinci günü tərəflər arasında dialoq qapalı qapılar arxasında keçirilib. "Politico" ABŞ rəsmiləri arasındakı mənbələrə istinadən xəbər verib ki, 11 noyabrda tərəflər sərhədlər və demarkasiya xətləri daxil olmaqla ərazi məsələlərini, eləcə də bir sıra digər mövzuları müzakirə ediblər. Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib ki, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin danışıqların gedişatı ilə bağlı yeni xəbərlərlə tanış olub. Peskov bildirb ki, Putin bu mövzunu artıq Belarus lideri Aleksandr Lukaşenko ilə müzakirə edib. Mətbuat katibinin sözlərinə görə, Rusiya nümayəndə heyəti Ukrayna və ABŞ ilə danışıqlar zamanı avropalılarla əlaqə saxlamayıb.

Xarici medianın xəbərinə görə, Rusiya ilə Ukrayna arasında əsirlərin mübadiləsi Əbu-Dabidə keçirilən üçtərəfli görüşün nəticələrindən biri olacaq. Qeyd olunub ki, Rusiya nümayəndə heyəti danışıqların yekununa dair bəyanatla çıxış edəcək. Tərəflər münaqişənin başa çatmasından sonra Avropada təhlükəsizlik sisteminin qurulmasını, o cümlədən regionda təhdidlərin qarşısının alınması və sabitliyin möhkəmləndirilməsi məsələlərini müzakirə ediblər.

P.İSMAYILOV

Şençjen APEC sammiti: dünya iqtisadiyyatının yeni istiqamətləri və Azərbaycan

Çin-Azərbaycan münasibətlərinin genişlənməsi, Orta Dəhlizin artan əhəmiyyəti və texnoloji əməkdaşlıq ölkəmizin beynəlxalq iqtisadi mövqeyinə yeni məzmun qazandırır

2026-cı il noyabr ayının 19-da Çinin Şençjen şəhərində Asiya-Sakit Okean İqtisadi Əməkdaşlığı (Asia-Pacific Econo\mic Cooperation - APEC) təşkilatının İqtisadi Liderlər Görüşü keçiriləcək. Asiya-Sakit Okean regionunun 21 iqtisadiyyatını bir araya gətirən bu platformanın builki sammiti "Birlikdə rifah üçün Asiya-Sakit Okean icmasının qurulması" mövzusuna həsr olunub. Çin sədrliyi çərçivəsində əsas diqqət açıqlıq, innovasiya və əməkdaşlıq istiqamətlərinə yönəldilib. Ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi, təchizat zəncirlərinin dayanıqlılığı, süni intellekt, rəqəmsal iqtisadiyyat və enerji təhlükəsizliyi görüşün əsas müzakirə mövzuları sırasındadır. APEC-in noyabrın 3-də yaydığı məlumata görə, təşkilata üzv iqtisadiyyatlar il ərzində ticarət, süni intellekt və iqtisadi dayanıqlılıq sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi istiqamətində müzakirələr aparıb.

APEC-in fəaliyyəti ilk növbədə Asiya-Sakit Okean regionunda iqtisadi əməkdaşlığın inkişafına yönəlsə də, təşkilatın gündəliyindəki məsələlər qlobal iqtisadi proseslərlə sıx bağlıdır. Çünki müasir dünya iqtisadiyyatı ayrı-ayrı regionların deyil, bir-birini tamamlayan istehsal, ticarət, nəqliyyat və maliyyə sistemlərinin qarşılıqlı fəaliyyəti əsasında formalaşır. Bir ölkədə istehsal olunan məhsul digər ölkədə emal edilir, üçüncü ölkənin limanından daşınır və tamamilə başqa bir bazarda istehlak olunur. Bu mürəkkəb iqtisadi əlaqələr sistemində nəqliyyat marşrutlarının etibarlılığı, gömrük prosedurlarının sürəti, texnologiyaların tətbiqi və enerji təminatı beynəlxalq rəqabətin əsas şərtlərinə çevrilib. Şençjen sammitinin əhəmiyyəti də məhz bu dəyişikliklərin fonunda qiymətləndirilməlidir.

Sammitin keçirildiyi Şençjen şəhərinin seçilməsi xüsusi məna daşıyır. 1980-ci ildə Çinin ilk xüsusi iqtisadi zonalarından birinə çevrilmiş bu şəhər son dörd onillikdə kiçik yaşayış məntəqəsindən dünyanın mühüm sənaye və texnologiya mərkəzlərindən birinə dönüb. Elektronika, telekommunikasiya, kompüter texnologiyaları, elektrik avtomobilləri və yüksək texnologiyalı istehsal Şençjen iqtisadiyyatının əsas istiqamətləridir. Şəhər hökumətinin məlumatına görə, 2024-cü ildə Şençjenin ümumi daxili məhsulu 3,68 trilyon yuana, xarici ticarətinin həcmi isə 4,5 trilyon yuana çatıb. Həmin il şəhərin ixracı 32 il ardıcıl olaraq Çin materikindəki şəhərlər arasında birinci yerdə qərarlaşıb. Bu göstəricilər Şençjenin yalnız istehsal mərkəzi yox, həm də beynəlxalq ticarət və innovasiya məkanı kimi mövqeyini nümayiş etdirir.

Şençjenin iqtisadi yüksəlişi qlobal istehsal sistemində baş verən dəyişikliklərin də nümunəsidir. Şəhərin inkişafı sənaye istehsalının texnoloji yeniliklərlə birləşdirilməsi, elmi-tədqiqat fəaliyyətinin genişləndirilməsi və yerli şirkətlərin beynəlxalq bazarlara çıxışıyla müşayiət olunub. Bu gün Şençjen dünyanın aparıcı texnologiya şirkətlərinin, elektronika istehsalçılarının və innovasiya mərkəzlərinin fəaliyyət göstərdiyi şəhərlərdən biridir. APEC sammitində rəqəmsal iqtisadiyyat və süni intellekt məsələlərinin müzakirə olunması da bu baxımdan diqqətəlayiqdir. Süni intellekt artıq yalnız informasiya texnologiyaları sahəsinin yeniliyi deyil, sənaye istehsalından maliyyə xidmətlərinə, tibbdən nəqliyyat idarəçiliyinə qədər geniş sahələrdə iqtisadi səmərəliliyə təsir göstərən amildir.

Beynəlxalq iqtisadi gündəliyin digər mühüm istiqaməti təchizat zəncirlərinin yenidən qurulmasıdır. Son illər geosiyasi gərginliklər, müharibələr, ticarət məhdudiyyətləri və iqtisadi sanksiyalar beynəlxalq yükdaşımaların ənənəvi istiqamətlərinə təsir göstərib. Şirkətlər məhsulların istehsalı və çatdırılması zamanı bir ölkədən və ya nəqliyyat marşrutundan asılılığın yaratdığı riskləri daha ciddi nəzərə alır. Bu proses alternativ nəqliyyat yollarına, limanlara və regional logistika mərkəzlərinə marağı artırır. Asiya ilə Avropa arasında yerləşən Azərbaycan da bu dəyişikliklərin təsir etdiyi nəqliyyat sisteminin mühüm iştirakçılarından biridir. Bu baxımdan Orta Dəhlizin, yəni Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun əhəmiyyəti getdikcə artır. Çin və Mərkəzi Asiyadan başlayan marşrut Xəzər dənizi, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə Avropa bazarlarına çıxış yaradır. Onun əsas xüsusiyyəti dəmir yolu, dəniz və avtomobil nəqliyyatını vahid logistika zəncirində birləşdirməsidir. Orta Dəhliz yalnız yüklərin bir regiondan digərinə daşınması üçün alternativ yol deyil, həm də Avrasiya məkanında iqtisadi əlaqələrin genişlənməsinə xidmət edən nəqliyyat sistemidir. Marşrutun rəqabət qabiliyyəti daşınma müddəti, tariflər, limanların ötürücülük imkanları, sərhəd-keçid prosedurları və iştirakçı ölkələr arasında koordinasiyadan asılıdır.

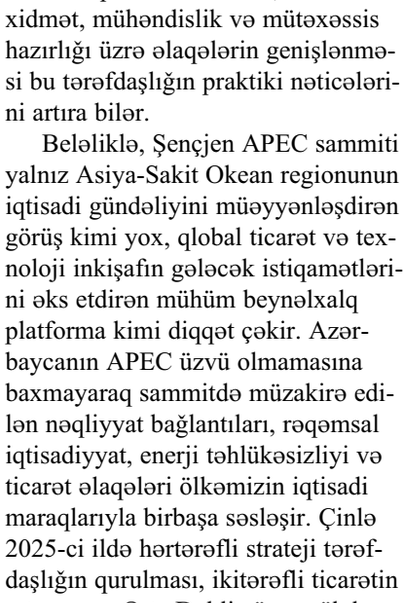
Azərbaycanın bu marşrutdakı mövqeyi Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı, dəmir yolu infrastrukturu və ölkənin beynəlxalq avtomobil yollarıyla müəyyən olunur. Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin 20 oktyabr 2026-cı il tarixli məlumatına əsasən, cari ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycan ərazisindən 12 milyon tondan çox tranzit yük daşınıb. Bu, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 14,5 faiz artım deməkdir. Şərq-Qərb istiqamətində tranzit daşımalar 20,2 faiz, Şimal-Cənub istiqamətində isə 19 faiz yüksəlib. Eyni dövrdə limanda konteyner dövriyyəsi 29 faiz artaraq 100 min TEU-ya çatıb. Orta Dəhliz vasitəsilə daşınan yüklərin həcmi isə 4,1 milyon ton təşkil edib ki, bu da əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə təxminən 20 faiz çoxdur. Bu göstəricilər Azərbaycanın beynəlxalq logistika sistemində rolunun genişləndiyini göstərir. Tranzit daşımaların artması liman, dəmir yolu, anbar və yükdaşıma xidmətlərinə tələbatı yüksəldir. Eyni zamanda, beynəlxalq ticarətdə rəqəmsal sənədləşmə, yükün hərəkətinin izlənməsi və gömrük məlumatlarının elektron mübadiləsi kimi texnologiyalar logistika proseslərinin səmərəliliyini artırır. APEC-in 2026-cı il gündəliyində rəqəmsal ticarət və təchizat zəncirlərinin dayanıqlılığına xüsusi yer ayrılması bu baxımdan Orta Dəhlizin gələcək inkişafıyla da əlaqəlidir.

Azərbaycan-Çin münasibətləri də bu iqtisadi proseslərin mühüm istiqamətlərindən biridir. 2025-ci ilin aprel ayının 23-də Pekində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin tərəfindən hərtərəfli strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamənin imzalanması ikitərəfli əlaqələrin inkişafında yeni mərhələ açıb. Sənəddə ticarət, investisiya, yaşıl enerji və rəqəmsal iqtisadiyyat sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi, eləcə də iqtisadi əlaqələrin institusional əsaslarının möhkəmləndirilməsi nəzərdə tutulur. Bu razılaşma iki ölkə arasında siyasi münasibətlərin iqtisadi əməkdaşlıqla daha sıx əlaqələndirildiyini göstərir.

İkitərəfli iqtisadi münasibətlərin inkişafı ticarət göstəricilərində də əksini tapır. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin məlumatına görə, 2025-ci ildə Azərbaycanla Çin arasında ticarət dövriyyəsi 4 milyard 874 milyon ABŞ dollarına çatıb. Bu, 2024-cü illə müqayisədə 30,16 faiz artım deməkdir. Bununla yanaşı, ticarətin strukturunda ciddi fərq qalmaqdadır: 2025-ci ildə Çindən Azərbaycana idxal 4 milyard 790 milyon dollar, Azərbaycandan Çinə ixrac isə 84 milyon dollar təşkil edib. İxracın əvvəlki illə müqayisədə 4,28 dəfə artması müsbət göstərici olsa da, ümumi ticarət dövriyyəsində idxalın üstünlük təşkil etməsi iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrin mövcud strukturunu aydın göstərir.

Çinlə əməkdaşlığın perspektivləri yalnız ticarət və nəqliyyat sahələriylə məhdudlaşmır, sənaye, kənd təsərrüfatı, telekommunikasiya, rəqəmsal texnologiyalar və enerji sahələri də ikitərəfli münasibətlərin mühüm istiqamətləridir. Çin günəş panelləri, elektrik avtomobilləri, batareyalar və enerji saxlama sistemlərinin istehsalında dünyanın aparıcı ölkələrindən biridir. Azərbaycanın isə Xəzər dənizində külək enerjisi potensialı, günəş enerjisi imkanları və bərpaolunan enerji layihələri bu sahədə əməkdaşlıq üçün iqtisadi zəmin yaradır. Enerji avadanlıqlarının tədarükü, texniki xidmət, mühəndislik və mütəxəssis hazırlığı üzrə əlaqələrin genişlənməsi bu tərəfdaşlığın praktiki nəticələrini artıra bilər.

Beləliklə, Şençjen APEC sammiti yalnız Asiya-Sakit Okean regionunun iqtisadi gündəliyini müəyyənləşdirən görüş kimi yox, qlobal ticarət və texnoloji inkişafın gələcək istiqamətlərini əks etdirən mühüm beynəlxalq platforma kimi diqqət çəkir. Azərbaycanın APEC üzvü olmamasına baxmayaraq sammitdə müzakirə edilən nəqliyyat bağlantıları, rəqəmsal iqtisadiyyat, enerji təhlükəsizliyi və ticarət əlaqələri ölkəmizin iqtisadi maraqlarıyla birbaşa səsləşir. Çinlə 2025-ci ildə hərtərəfli strateji tərəfdaşlığın qurulması, ikitərəfli ticarətin artması və Orta Dəhliz üzrə yükdaşımaların genişlənməsi Azərbaycan-Çin münasibətlərinin qarşıdakı illərdə də inkişaf edəcəyinə inam yaradır. Bu əməkdaşlığın Azərbaycan üçün əsas faydası ölkəmizin Asiya ilə Avropa arasında tranzit mövqeyinin möhkəmlənməsi, qeyri-neft ixracının genişlənməsi və müasir texnologiyaların iqtisadiyyata cəlb edilməsi ola bilər.

Kəramət QƏNBƏROV,
Beynəlxalq hüquq üzrə ekspert

YENİ AZƏRBAYCAN

http://www.yeniazerbaycan.com

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir

"Yeni Azərbaycan" qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

"Azərpoçt" MMC PDM- 0125984955, 0552004544
"Azərmətbuatyayımı" ASC - 0124411991, 0124404694
"Səma" MMC - 0125940252, 0503336969
"PressİnformMMC - 0703400100, 0504560835
"Qaya" MMC - 0125667780, 0502352343
"Spark Press" MMC - 0503548555
"Ziya LTD" MMC - 0124977696, 0503067744

1 illik abunə - 158,40 AZN
6 aylıq abunə - 79,20 AZN

Antalyada Azərbaycan imzası...

Ölkəmizin COP31 mesajı

Yaşıl enerji, regional əməkdaşlıq və qlobal dialoq

İqlim dəyişmələri artıq yalnız ekoloji problem deyil, dövlətlərin enerji təhlükəsizliyindən iqtisadi inkişafına, regional əməkdaşlıqdan beynəlxalq münasibətlərə qədər geniş sahələri əhatə edən qlobal çağırışdır. Bu çağırışların müzakirə olunduğu ən mühüm beynəlxalq platformalardan biri olan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransı bu il Türkiyənin Antalya şəhərində keçirilib. COP31 çərçivəsində Azərbaycanın yaratdığı pavilyon isə ölkənin yaşıl enerji gündəliyini, regional təşəbbüslərini və beynəlxalq dialoqa verdiyi töhfəni nümayiş etdirən məkan kimi diqqət çəkir.

"Dialoq Dəhlizi" adlandırılan pavilyon Azərbaycanın iqlim diplomatiyasına yanaşmasını, enerji keçidi sahəsindəki hədəflərini və Xəzər regionunda əməkdaşlıq imkanlarını vahid platformada birləşdirir. Bununla da Azərbaycan COP29-da formalaşdırdığı beynəlxalq dialoq ənənəsini növbəti konfransda da davam etdirir.

Bakıdan Belemə, Belemdən Antalyaya

kıda keçirilən COP29 qlobal iqlim maliyyələşdirilməsi baxımından mühüm qərarla yadda qaldı. Konfransda inkişaf etməkdə olan ölkələrə iqlim tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi üçün 2035-ci ilədək hər il azı 300 milyard dollar vəsaitin səfərbər edilməsi barədə razılıq əldə olundu. Bundan əlavə, bütün maliyyə mənbələri hesabına bu məbləğin illik 1,3 trilyon dollara çatdırılması hədəfi müəyyənləşdirildi. Sonradan "Bakıdan Belemə 1,3 trilyon dollara yol xəritəsi" adlandırılan təşəbbüs bu maliyyə hədəfinin həyata keçirilməsinə istiqamətləndi.

Bu nəticə Azərbaycanın beynəlxalq iqlim danışıqlarında oynadığı rolun ən mühüm göstəricilərindən biri kimi qiymətləndirilə bilər. Bakı sammiti zamanı iqlim maliyyəsi məsələsinin ön plana çıxarılması, inkişaf etməkdə olan dövlətlərin ehtiyaclarının beynəlxalq müzakirələrə gətirilməsi və mürəkkəb danışıqların ortaq qərarla yekunlaşdırılması ölkənin iqlim diplomatiyasına verdiyi töhfəni nümayiş etdirdi.

COP31-də isə diqqət həmin qərarların praktik müstəvidə davam etdirilməsinə, maliyyə mexanizmlərinin işləkliyinə və dövlətlər arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsinə yönəlir. Azərbaycan bu baxımdan təkcə əvvəlki konfransın ev sahibi deyil, həm də formalaşdırdığı təşəbbüslərin davamlılığında maraqlı tərəf kimi çıxış edir.

Dörd yaşıl enerji dəhlizi

Antalyadakı pavilyonun diqqətçəkən istiqamətlərindən biri Azərbaycanın yaşıl enerji sahəsində regional bağlantıların qurulmasına verdiyi önəmdir. Bu yanaşma ölkənin coğrafi mövqeyini yeni enerji xəritəsinin formalaşmasında üstünlüyə çevirmək məqsədi daşıyır.

Söhbət Mərkəzi Asiyanın bərpaolunan enerji potensialını Avropa bazarları ilə əlaqələndirəcək dörd yaşıl enerji dəhlizindən gedir. Bu marşrutlar sırasında Xəzər dənizini Qara dəniz vasitəsilə Avropaya bağlayacaq sualtı elektrik kabeli layihəsi, Mərkəzi Asiya istiqaməti, eləcə də Türkiyə, Gürcüstan və Bolqarıstan üzərindən keçən enerji bağlantıları yer alır.

Bu layihələrin əhəmiyyəti yalnız elektrik enerjisinin ixracı ilə məhdudlaşmır. Onlar region ölkələri arasında enerji əməkdaşlığının gücləndirilməsi, təchizat mənbələrinin şaxələndirilməsi və Avropanın təmiz enerji tələbatının qarşılanması baxımından da perspektiv vəd edir.

Noyabrın 11-də Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazovun Antalyada keçirdiyi görüşlər də bu istiqamətdə əməkdaşlığın konkret müstəvidə müzakirə olunduğunu göstərir. Danimarkanın Vestas şirkəti ilə külək enerjisi layihələri, Səudiyyə Ərəbistanının ACWA şirkəti ilə külək və günəş enerjisi imkanları, NKT şirkəti ilə isə Xəzər-Qara dəniz-Avropa yaşıl enerji dəhlizinin sualtı kabel infrastrukturu ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Beləliklə, Azərbaycan enerji resurslarının ənənəvi ixracatçısı olmaqla yanaşı, gələcəyin enerji marşrutlarının yaradılmasında da iştirak etməyə çalışır.

Yaşıl inkişafın yeni modeli: Qarabağ və Şərqi Zəngəzur

Azərbaycanın COP31-də təqdim etdiyi digər mühüm istiqamət işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən ekoloji və enerji layihələridir. Yaşıl Enerji Zonası elan olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda bərpaolunan enerji mənbələrinin istifadəsi, su elektrik stansiyalarının yaradılması, günəş enerjisi imkanlarının genişləndirilməsi və müasir infrastrukturun qurulması diqqət mərkəzindədir. Bu ərazilərdə aparılan bərpa işləri yalnız dağıdılmış infrastrukturun yenilənməsi kimi nəzərdən keçirilmir. Burada enerji səmərəliliyinin təmin edilməsi, ətraf mühitə təsirin azaldılması və müasir şəhərsalma prinsiplərinin tətbiqi də əsas prioritetlərdəndir.

COP31 pavilyonunda bu təcrübənin beynəlxalq ictimaiyyətə təqdim edilməsi Azərbaycanın postmünaqişə dövründə dayanıqlı inkişaf modelinə verdiyi önəmi göstərir.

Azərbaycanın Antalyadakı fəaliyyəti bir neçə mühüm istiqamətin kəsişməsində formalaşır: yaşıl enerji infrastrukturu, regional tərəfdaşlıq, ekosistemlərin mühafizəsi, iqlim maliyyəsi və dayanıqlı inkişaf.

Diqqətçəkən məqamlardan biri də Azərbaycanın COP29-a ev sahibliyi zamanı əldə etdiyi təşkilati və diplomatik təcrübənin COP31-in hazırlıq prosesində də istifadə edilməsidir. Prezidentin iqlim məsələləri üzrə xüsusi nümayəndəsi Muxtar Babayevin açıqlamasına görə, azərbaycanlı məsləhətçilər COP31-in hazırlıqlarının ilk günlərindən Türkiyə komandası ilə birgə çalışıblar. Onların əsas məqsədlərindən biri 200-ə yaxın ölkənin iştirakı ilə aparılan danışıqlarda razılaşmaların əldə olunmasına dəstək verməkdir.

Bu əməkdaşlıq Azərbaycanın beynəlxalq iqlim prosesindəki rolunun yalnız ev sahibliyi ilə məhdudlaşmadığını göstərir. Ölkə həm də təcrübəsini bölüşən, yeni tərəfdaşlıqlar quran və qlobal qərarların icrasına töhfə verməyə çalışan iştirakçı kimi çıxış edir. COP31-in Türkiyədə keçirilməsi Azərbaycan üçün qardaş ölkə ilə əməkdaşlığın beynəlxalq platformada nümayişi baxımından da əhəmiyyətlidir. Türkiyənin təşkilati rəhbərliyi, Avstraliyanın isə danışıqlara rəhbərlik etdiyi bu sammitdə Bakıdan gələn təcrübənin nəzərə alınması ölkəmizin əvvəlki konfransda qazandığı etimadın davamı kimi qiymətləndirilə bilər.

Azərbaycanın COP platformasındakı fəaliyyəti yalnız milli pavilyonun təqdimatı ilə məhdudlaşmır. Ölkənin bu prosesdə əsas üstünlüklərindən biri COP29-a ev sahibliyi zamanı qazandığı təcrübəni beynəlxalq iqlim gündəliyinin inkişafına yönəltməsidir.

Xatırladaq ki, 2024-cü ildə Ba-

Xüsusilə, iqlimə davamlı yaşayış məntəqələrinin planlaşdırılması, rəqəmsal həllər və yaşıl infrastruktur kimi məsələlər bu təcrübənin digər ölkələr üçün də müzakirə mövzusuna çevrilməsinə imkan yaradır.

Pavilyonun ən maraqlı və rəmzi elementlərindən biri Xəzər suitisinin rəsmi maskot seçilməsidir. İlk baxışdan sadəcə simvolik seçim təsiri bağışlasa da, bu qərarın arxasında ciddi ekoloji mesaj dayanır. Yalnız Xəzər dənizində yaşayan və nəsli kəsilmək təhlükəsi ilə üzləşən bu

Bir maskotdan daha artıq məna...

məməli növü dəniz ekosisteminin vəziyyətini əks etdirən mühüm göstəricilərdən biridir. Xəzərin səviyyəsindəki dəyişikliklər, suyun çirklənməsi, biomüxtəlifliyin azalması və yaşayış mühitinin daralması bu növün qorunmasını daha da aktuallaşdırır.

Azərbaycan pavilyonunda Xəzərin biomüxtəlifliyinə, suitilərin və nərə balıqlarının qorunmasına, eləcə də sahilyanı beş dövlətin birgə ekoloji təşəbbüslərinə xüsusi diqqət ayrılıb. Bu təqdimatın əsas mesajı aydındır: iqlim siyasəti yalnız enerji istehsalının dəyişdirilməsi ilə bitmir. Dənizlərin, meşələrin, canlı növlərin və bütövlükdə təbii ekosistemlərin qorunması da bu mübarizənin ayrılmaz hissəsidir.

Azərbaycanın COP təcrübəsi beynəlxalq əməkdaşlığa çevrilir

Yaşıl gələcəyi ortaq fəaliyyətlə qurmaq

Antalyadakı "Dialoq Dəhlizi" pavilyonunun mahiyyəti, əslində, adının özündə ifadə olunur. Müxtəlif ölkələri, iqtisadi maraqları, enerji ehtiyaclarını və ekoloji prioritetləri bir araya gətirən bu platforma dialoqu konkret əməkdaşlığa çevirmək məqsədi daşıyır.

Azərbaycanın COP29-dan sonra COP30 və COP31-də nümayiş etdirdiyi yanaşma bir məqamı ön plana çıxarır: iqlim dəyişmələri ilə mübarizə ayrı-ayrı dövlətlərin səyləri ilə nəticə verə bilməz. Bunun üçün maliyyə, texnologiya, təcrübə və siyasi iradə birləşdirilməlidir.

Bu mənada Azərbaycanın qarşıya qoyduğu məqsəd yalnız yaşıl enerji potensialını nümayiş etdirmək deyil, həm də regionun enerji və ekoloji təhlükəsizliyinə töhfə verən təşəbbüsləri beynəlxalq əməkdaşlığın bir hissəsinə çevirməkdir. Antalyadakı pavilyon isə bu məqsədin təqdimat məkanı olmaqla yanaşı, yeni tərəfdaşlıqların və gələcək layihələrin müzakirə olunduğu platforma rolunu oynayır.

Qeyd edək ki, COP31 noyabrın 20-dək davam edəcək. Beləliklə, qarşıdakı günlərdə Azərbaycanın pavilyonunda keçiriləcək görüşlər və müzakirələr ölkənin yaşıl inkişaf gündəliyinin yeni istiqamətlərini müəyyənləşdirmək baxımından da əhəmiyyət daşıyacaq.

Yeganə BAYRAMOVA

Allah rəhmət eləsin!

Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatı partiyanın Təftiş Komissiyasının sədri, Milli Məclisin deputatı Sevinc Hüseynovaya həyat yoldaşı

İSAQ HƏSƏNZADƏNİN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazerbaycan.com
mail@yeniazerbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzeyir Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
493-16-94
498-19-84

İndeks: 67100
Lisenziya: N-B-317
Tiraj: 4286
Sifariş: 1503
"Kapital Bank" ASC-nin Nərimanov rayon filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet "Yeni Azərbaycan"ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnib və "Azərbaycan" nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur.
Məsul növbətçi:
Yeganə Bayramova